Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5362 — 17/30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1903 — ՇԱԲԱԹ — 8 ՊԷՃԷՊ 1341 — Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5362

درعلیه ده‌علمه غزته‌سی ادارهٔ‌خانه‌سی ﴿ آره‌وك ﴾

Նամակ կամ որեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՀՈԼԻՍ, Գալաթիա, Քամանցօ փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ. 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան	140 դրս
» » » » վեցամսեայ	70 »
» » » » եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	40 Ֆր.
» » » վեցամսեայ	20 »
Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, դրուագի փուլը 100 դրուագի հաշուով:	115

Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի Խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ. 20

ԹԱՏՐՈՆՆ ՈՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՊԻՆՆԷՄԷՃԵԱՆԻՆ

Շաբաթներէ ի վեր միաքս պայարուած չէ այն ցաւի ու գանգատի խօսքերով զոր մեր ժողովուրդին հասցէին կ'ուղղէիք անցածները՝ թէ չի քաջալերեր Թրքահայ Թատրոնը եւ կը նախընտրէ Ֆրանսական կամ եւրոպական խումբերը որոնց երեկոյթներուն ստուար թիւով մը կը դիմէ կրկնապատիկ գին վճարելով, եւայլն. թէ անենապէս պէտք եղած յարգանքն ու համարումը չեն տաներ դէպի հայ դերասանուհին զոր, առանց բացառութեան, կը նկատեն — կ'ըսէք — «նապատառ թեթեւաքարոյ եւ... եւ որ ի կարգին։ Վերջընթեր ներկայացումիդ, Տիկին, ցոյց տուաւ թէ այդ գանգատը մասամբ միայն իրաւացի է, եւ թէ կան խաղեր որոնց համար մասնաւոր հակում մը ունի ժողովուրդը։ Այդ «ժողովուրդը» բացատրութիւնս մաղ մնաց պիտի յատկացնէի լոկ Թաւրք տարրին, բայց կը դիտեմ որ լեցուն սրահին մէջ բաւական կարեւոր Թիւ մը կը կազմէին հայ երիտասարդներ՝ զգայնիկ խաղերու եւ գեղարուեստի սիրողներ, եւ յետոյ բառդեւի օթեակներն ալ, որոնք քրիստոնեայ կիներու յատկացուած են ձեր Ամառնային Թատրոնին մէջ, ամբողջովին լեցուն էին։ Առանց ամէնքն ալ ձրի են արդեօք։

Չեմ խօսիր վերնայարկի օթեակներուն վրայ զոր գրաւած էին իսլամ կիներ, որոնք եկած էին իրենց արցունքի տրիպուլը ընծայելու Մարկրիթի Կօթիէի, այդ դեղաձանցապէս սիրող՝ անձնուէր կնոջ տիպարին ի յիշատակ։

Ուրիշ անդամներ, շատ անդամներ, Թափուր, կէս–Թափուր սրահն ու օթեակները, պէտք է խոստովանիմ թէ խղճալի երեւոյթ մը կ'ընծայէին, ու դերասաններուն ալ եռանդը կը մարէին։ Ահա կը տեսնուի թէ ժողովուրդը իր նախընտրած խաղերն ունի։ Ձեր գիտնալիքն է, Տիկին, թէ որո՞նք են այդ խաղերը։ Ձե՛ր ըսելով խօսքս կ'ուղղեմ Թատրոնի Խորհրդարանին կամ վարչութեան որ իր փարձառութիւնն ու հաստատութիւնը ունի անդուշտ այս մասին։ Ձենք կրնար բռնանալ ժողովուրդին ճաշակներուն վրայ. դատարկութիւնը կնայ ասիճանաբար նրբացնել զանոնք, բայց մէկ օրէն միւսը՝ արուեստական բարձրութիւններու եւ գաղափարի զգացողութեան ու հասկցողութեան նուրբ թելերուն հասցնելը ընութեան մէջ ոստում մը կ'ենթադրէ,— ինչ որ անկարելի է։

Կիրակիի ներկայացման մէջ, Տիկին, չաղերը դիտեցին անշուշտ թէ խումբը կը զգայ կոր այդ խաղը։ Դուք կը հաակնաք թէ ի՞նչ ըսել է խաղը զգալ։ Ու դեռ քանի մը շաբաթ առաջ Մէօնիւբարի Թատրոնը առիթ ունեցած ըլլալով տեսնելու ֆրանսական խումբը, որ Դամիիազարդ Տիկին կը ներկայացնէր, անկեղծօրէն ու հպարտութեամբ է որ հաստատեցի ու հաս՝ հրապարակով ալ կրկնելու հաճոյք կը զգամ, Տիկին, թէ հայ Թատերախումբը անբաղդատելի կերպով գերազանց է ֆրանսականէն։ Բացի Մարկրիթի եւ Օլիմբի դերերը ներկայացնող երկու Ֆրանսուհիներէն որոնք բաւական յաջող էին,—թէեւ մէյտ ցուրտ ու անդգած չունէ մը կար իրենց խօսուածքին մէջ,—մնացածը, օ՜հ, տափակ, չա՜տ տափակ բան էր։

Ուրեմն ձեր գանգատի այս կէտին համար ձեզի իրաւունք կու տամ, կատարելապէս, եւ ե՛ս ալ, իմ կարգիս, կը փափաքէի որ ժողովուրդը կարելի եղածին չափ առիթ ունենայ այս կարգի բաղդատութիւններ ընելու. այն ատեն պիտի համոզուի թէ ամէն դերասան կամ ուհի որ արտասանէն կու գայ, անպատառ դերասանցութեան իրաւունքի արժանի եւ արուեստագէտի տաղանդով օժտուած չըլլար։

Ուրի՛շ պատճառներ ալ կրնան դրսնուիլ՝ ժողովուրդին մէկ մասին ցուրտ վերաբերումը արդարացնող. շատ ատեն կայ որ Թատրոնի սէրը արծարծելու առիթ չէ տրուած։ Այս կարգի ճաշակները արթնցնելու համար չի բաւեր պատահական ներկայացում մը, չի բաւեր միատեակ խաղերու ցուցակ մը։ Համայնքներն ալ տղու կը նմանին, պէտք է մօտենալ, իշնալ իրենց ասպիճանին, եւ իրենց ըմբռնած ոճով հրահանգելո՛վ է որ էարելի կ'ըլլայ հետզհետէ բարձրացնել գեղարուեստական ըմբռնումները։ Մարդիկ կը ճանչնամ որ գաղափար չունին Թատրոնի վրայ, կիներ գիտեմ որ իրենց դրացուհին արդուզարդով զբաղելէ աւելի հաճոյք կը զդան, քան Թէ յուզիչ կամ զուարթ երեկոյթի մը ունկնդրելէ։ Այն ժողովուրդը որ այսօր համ կ'առնէ ընկերային, սիրային կամ ուրիշ խաղերէ, դեռ քանի մը տարի առաջ Թատրոնին դռնէն անցնելը ամաթչութեան պէս բան մը կը սեպէր..., քիչ մը պակաս կամ աւելի։ Ինչո՞ւ հեռուն երթայ. Տիկին Ա. տէլինա Բատովանին, զոր անցեալները քանիցս լսելու գերազանց հաճոյքը վայելեցի, Բերլէնի տարբեր Թաղ մը տար՝ տե՛ս մանկ ընող, դանատազ քանի՞ հոգի պիտի ունենա։

Մէկ խօսքով, Տիկին, պարապ տեղը չէ որ կ'ըսուի թէ ճշմարիտ արուեստագէտները իրենց ապրած ժամանակին ու միջավայրին համար առաքելուհիներ են, որոնք միշտ ծափերու, գովասանքի, դնահատումի չէ որ կ'արժանանան։

Գալով այն կէտին թէ մեր հայ տիկինները զուլիսի կեանքը շատ աւելի ապակնած կը գտնեն քան իրենց ներքնանենկը, ատ ալ նախապաշարումի արդիւնք նկատեցէք. այո՛ նախապաշարում, որքան ազիսութիւն։ Ինձի հետ դուք ալ պիտի խոստովանիք անշուշտ թէ յանձնարարելի վարք չունցող դերասանուհիներ մասի վրայ չէ որ հանդուած են ժամանակին։ Առանց սեղքը իրենց յաջորդներն է որ կը քաշեն, ասանց գործած ապաւորութիւնը գեղարուեստին ալ վնասած է, հայ ընտանիքները Թատրոնէն ուժացուցած է։ Յետոյ, դերասանուհիները՝ ժողովուրդին ստուար դասակարգերուն մէջ աչքի զարնող դիրք մը ունին։ Իրենք որքան ուշադրութեան առարկայ են, նոյնքան ալ ազդեցիկ ոգիով մը կը դիտուի իրենց արարքը։ Ասոր համար է որ աւելի՛ դատուած են այն արուեստագէտները որ ամէնէն նուազ չփուած են հանրութեան հետ։ Զէ՞ մի որ հեռուի սուրբը զօրաւոր կ'ըլլայ։

Ս. ԴԱՒԹԵԱՆ

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Վաճառականութեան եւ ճարտարուեստի համար ամենակարեւոր տարրերը իր հողէն կը ստանայ։ Մովեղերք չունենալով հանդերձ՝ վաճառականութիւնը խիստ կարեւոր է։

Հանքային արտադրութիւնն է 300 հազար կենդիներ աղ, 100,000 կենդիներ երկաթ, 200,000 լիներիթ, ասփալթ եւ հանքային ջուրեր. բուսական ցորը 8000 քա. քիլոմէթր է, այսինքն հողին 20/100ը անառակ, եւ 15,000 քա. ք. մ.ը այսինքն հողին 35/100 մասն ալ արօտավայրէ կը բաղկանայ։

Այգիները մօտաւորապէս մէկ միլիոն հեքթոլիտր գինի կ'արտադրեն. երկրագործութիւնն ալ ընտանի կենդանիներ, եւ ի մասնաւորի մորթելու համար եղ, կաթի համար կով եւ այծ սնուցանելու մէջ կը կայանայ։ Արհեստները շատ ծաւալած եւ զարգացած են. մետաքսագործութեան կեդրոնը Պալ եւ Ցուրիա քաղաքներն են։

Մէնկալի մէջ 2 միլիոն ճախարակ բամպակ, ժրնէվի մէջ ալ մեծ քանակութեամբ սիրուն եւ գեղեցիկ ժամացոյցներ կը շինուին։

Տարեկան 25 միլիոն քիլօկրամ պանիր, եւ 13 միլիոն քիլօկրամ կարագ իւղ կը պատրաստուին։ Տաք երկիրներ զրկելու համար կաթը կը թանձրացուն. ապէնթի եւ ներկարարութեան արհեստներն ալ կարեւոր են։

Արտածուած նիւթերն են կրիւէր պանիր 10 միլիոն քիլօկրամ, թանձրացեալ կաթ, պանիր. ասոնք ամէնէն շատ Ֆրանսա, Անգլիա եւ Ամերիկա կը զրկուին. ապէնդ, կաթնատ կով, ձի, ջորի, բամպակեղէն եւ մետաքսեղէն հիւսուածք եւ ժամացոյց։ Արեւելեան երկիրներ եւ Մ. Նահանգները, Իտալիա, Ֆրանսա եւ Գերմանիա ալ ասոնցմէ կ'արտածուին։ Ֆրանսայի հետ Զուիցերիոյ ըրած վաճառականական գործառնութիւնները 350 միլիոն ֆր.ի կը յանգին։

Ֆրանսայէն Զուիցերիա՝ ցորեն, գինի, ձէթ, չքանուած մետաքս եւ հանքածուխ կը ներածուին. օտար երկիրներէ ալ՝ ցորեն, սուրճ, շաքար, բամպակ, մետաքս։

Արտաքին վաճառականութիւնը մէկ միլիառ ֆրանքի մօտ է։

Զուիցերիոյ մէջ գետեր եւ լեռներ շատ գտնուելով հանդերձ՝ հաղորդակցութեան միջոցները կատարեալ վիճակի մէջ են. 3930 ք. մ. երկաթուղի, շատ մը կանոնաւոր պղտոտներ եւ 8000 քիլոմէթրի աւելի հեռագիր ու 39,161 քիլոմէթր հեռաձայն կան։ Դրամի եւ չափերու համար մէթրական դրութիւնը ընդունուած է. տեղական դրամներու մէջ ոսկի դրամ չկայ։ Պուտճէն 48 միլիոն ֆրանք է։

Հիւսիսային կողմը գերմաններէն, արեւմտեան կողմը՝ ֆրանսերէն եւ հարաւային կողմը՝ իտալերէն կը խօսուի։ Առեւտրական գործառնութիւններու համար գերմաներէն եւ ֆրանսերէն լեզուներու հմուտ ըլլալ անհրաժեշտ է։

Ա. ԵՍԱՅԵԱՆ

ՄՕՐԸ ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

Երկինքի բարձունքին վրայ կատարած օրուան շրջանէն խնդ՝ արեւը խոյս կուտար տակաւ. անոր վերջին մարմուն շողերը ոսկի ցանցի մը մէջ կ'առնէին գեղը՝ որ լեռան կուշտին վրայ պառկած՝ յոգի կենդանիի մը պէս կը հանգչէր շրջակայ ծառերու կիսատուներին տակ։

Խստաշունչ ձմրան մը միջոցին բուսերիկներու եւ գոմերու մեղկ տաքութեանը մէջ թուլացած գեղացիները՝ հիմա գարնանի այս կեանքոտ օրերուն մէջ կ'աշխատէին հոգեւին, ու իրիկնամուտի այդ պահուն միայն կը դառնային խումբ խումբ իրենց եզներուն հետ։ Գեղական փոքրիկ մատուռին կռնակը նոյն ժամուն կը սկսէր հնչել երկար երկար, տխրահունչ ու տխրաղդեցիկ... Մահուան մէկ յաղթանակն էր որ կը ծանուցուէր. աշխատաւոր գեղացիները հասկցան, ու երկիւղած բարեպաշտութեամբ մը, գրեթէ մխիթարդն՝ «Աստուած ողորմի իր հոգուն, Աստուած իր հոգին լուսաւորէ» բառերը թոթովեցին իրենց ատուռնամավոր հոգիին խորէն՝ մահուան սարսուռով համակուած։

Արդարեւ օրուան վերջացող այդ ժամուն անհետացող արեւին հետ կեանք մը ալ կը վերջանար, տառապագին, վշտահիւծ կեանք մը։

Դեռ հաղիւ կեանքի ծիծաղկոտ գարունը թեւակոխած՝ բարձրահասակ, փափկակազմ ու վայելչադէմ երիտասարդ մը էր Յարօն։ Իր հասա ու աղեղ ընդունարանին տակ՝ մեղոյշ աչքերը, լայն ճակատին տակ՝ լեցունկէկ այտերուն մէջտեղ նրբակերտ քիթը, մէկ խօսքով իր անթերի դիմագծութիւնը, իր նրբաւարտ հասակին վայլող գեղկականէն քիչ մը աւելի թեթեւ զգաց ինքզինքը, իրենց ծառայող այդ կնոջ արգանտանքին ենթակայ ըլլալուն, որմէ սիրուելը դիւրէր տակաւին։ Յանկարծ ըսաւ տիկին որ Ծոնթրնէյը, հետեւեալ հարկ չկար կանխագոյն բացատրութեանց։ Կոմսուհիին առաջին ակնարկէն հասկցաւ կոցութեան ծանրակշիռ հանգամանքը, եւ առանց դիմելու կանխապատրաստող անօգուտ խօսքերու, գոչեց.

— Ի՞նչ կայ, սիրելի բարեկամս։

Իր հագեկան տառապանքը, դժբաղդութիւնը, ամուսնին կոչկածի տակ եղող անհաւատարմութիւնը խոստովանելու պահուն ընկրկեցաւ կոմսուհին։ Իրեն այնպէս թուեցաւ որ իր արտասանելիք առաջին խօսքը անխուսափելի պիտի դարձնէր աղէտը։ Ուզեց լռել եւ ինք իր մէջ ամփոփուիլ, ամէն բանի տակալ, իր պատճառած մարդուն յանկուցիչ կեղծաւորութիւնը վայելելու համար։ Բայց իր վարանումը կարճատեւ եղաւ։ Արեան ապարատուոր զգաց ինքզինքը՝ մխիթարելու իր մօրկան ցաւած սիրտը, ու դերազոյն համարձակութեամբ մը.

—Մայրիկ, ըսաւ անոր երկչոտութեամբ մը, մայրիկ, Աստծու սիրուն ըլլայ, հերիք լացիր, քիչ մը կարիճ...

Խօսքը բերանը մնաց. ու մայրը ողբալի կարմատութեամբ մը առանց իր խօսքերը կշռադատելու եւ անոնց առաջ բերելիք արդիւնքին վրայ խորհելու.

—Մարդասպա՛ն, պօռաց աղուն երեսն ի վեր, դեռ երա՞ւ ունիս իմ ուղղս ամոքելու. դէթ այդ մասին մի՛ խօսիր ինծի, դուն եղար քու հայրդ սպանողը, ան երկիթէ մարդ էր ու հիւանդութիւն եւ այլն փարայ չէր ըներ անոր քովը, քու խաղբութիւնդ մեր քսից մեր ճակատին, մեզ խայտառակ ըրաւ աչխարհաբոյծի առջեւ... Ու երկար երեմիական մընչ ալ ասոր հետ։

Լսեսէ մը զարնուածի պէս խեղճ երիտասարդը դանդաղեց խելայեղ՝ այս անուելի ամբաստանութեան տակ ընկճուած։

Թէպէտ այդ նոյն ամբաստանութեան խուլ մրմունջներ մերթ մինչեւ իր ականջը կը հասնէին, սակայն Յարօն արտամարած էր խծծող մարդոց այդ անմիտ վոնմակին տարապարտ կարծիքը. սակայն այս անդամ մ'այն էր որ իր դատավճիռը կարդաց, որու հրեղէն տառերը իր հոգիին ու մարմնին մէջ կ'ինչային հրկիզելու, ածխացնելու համար զանոնք։

Այս ա՛յնքան մօտէն ստացած հարուածը ուժգնօրէն ցնցեց անոր արդէն տկարացած կուրծքը։ Ու չատ չանցած անկողին ինկաւ, վերջին հանգրուանը իր ցաւատանջ կեանքին։

Իրիկնադեմը իր հմայքը կը սրսկէր. մեղմ հով մը տխրագին սուլումով մը կ'անցնէր ծառերու մէջէն ու կու գար հիւանդի պատուհանն ի վեր շուլլուող արթի ստերը երերցնելու։ Արեւու վերջին նշոյլները կը յամառէին հեռանալու հիւանդին խցիկէն, կարծես անոր հետ մեկնիլ փափաքելով։ Մարկացած մայրը դառն խղճահարութիւններու մատնուած կը հակէր իր զոհին մարքին վրայ։ Հիւանդը հոգեւարային հոնգիւններու կը սկսէր. վերջին անգամ ըլլալով բացու իր փոսացած տալտամ աչուկները. գոն եղաւ երբ տեսաւ իր մայրը, ու գերագոյն ճիգով մը.

—Մայրիկ, թոթովեց, մայրիկ, մի՛ կարծեր թէ վշտացած կը մեկնիմ... ազոթէ ինծի համար...

Ու վերջին անգամ ըլլալով փակեց իր աչքերը։

Բաղէշ Գ. Խ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ՇՆՉԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐը

Ծծումը իւրացուցման գործողութիւնն մըն է, որով կենդանիները իրենց մարմինին մէջ կը ներմուծեն հեղուկները ու կազերը, ինչպէս նաեւ մարսողութեան միջոցին պատրաստուած ու ապրման ենթարկուած գոյութեան նպաստաւորող անհրաժեշտ տարրերը ու սնդրունքները։

Սառամքսին մէջ խոխաջը կը կազմուի եւ երբ մարսողական նիւթերը ազդեն ուտելիքներուն վրայ եւ զանոնք մասց կոչուած կէս հեղուկ խիւս զանգուածի մը փոխեն, այն ատեն կը սկսին ծծման երեւոյթները՝ որոնք սահմանուած են արիւնին մէջ մտցնել մարսողութեան միջոցին պատրաստուած հիւթերը։

Ամբողջ կենդանական հիւսուածները աւելի կամ նուազ թափանցիկ են, այսինքն կ'ընդունին հեղուկները՝ արեան անօթներու, ինչպէս եռեւ կաթնատար եւ աւշային անօթներու, որոնց կողերը՝ զուգաչափութեամբ թափանցիկ են եւ իրենց մակերեւոյթը թրջող ու կակղացնող հեղուկներ կը ծծեն։

Այս երեւոյթը կը կատարուի մանաւանդ հերաձեւութեան աղդեցութեամբ, զի դիտելի է որ չորը եւ ուրիշ հեղուկներ կը բարձրանան հերաձեւ ծաւած նեղ խողովակներու մէջ, հակառակ ծանրութեան ազդեցութեան որ կը ջանայ զանոնք վար ձգել։

Ոգմոզի երեւոյթներ. — կը տեսնուի որ երբ երկու տարբեր խտութիւններով հեղուկներ իրարու առընթերակից ըլլան, միմիայն կենդանական կամ բուսական թաղանթով մը անջատուած, կը ջանան իրարու խառնուիլ եւ թաղանթին մէջէն հոսանքներ կազմել. ընդհանրապէս նուազ խիտ հեղուկէն խառպոյնը ընթացող հոսանքը աւելի արագ է, այնպէս որ խառգոյնին ծաւալը կ'աւելնայ. մինչդեռ նուազագոյն խառգոյնը անհամմասարար կը նուազի։

Օրինակի համար, չաքարի կամ խէմի տարբերանական լուծում մը արուած ըլլայ երբաթազանթ փամփուշտի (Vessie) մը մէջ. վրան հատատուած երկայն նեղ խողովակով մը՝ այս փոքր կողմերը ընկղմենք թորեալ մաքուր ջուրի մէջ։ Կը դիտուի որ ջուրն աւելի դիւրութեամբ կը թափանցէ փամփուշտի կողերէն քան չաքարի կամ խէմի լուծումը, որով հեղուկը կ'աւելնայ կազմարանին մէջ եւ խողովակն է վեր կը բարձրանայ։ Միւնոյն ատեն լուծումէն փոքր մաս մը կ'արտաթորի փամփուշտին եւ կ'երթայ խառնուիլ արտաքին ջուրին հետ։

Կենդանիներու ընկալս նաեւ բոյսերու մէջ, ոգմոզի երեւոյթները բացարձակապէս կը սիրազանեն։ Կենսունակ դիր մը կատարելով այս բնական օրէնքով, ցորչափ կը տեւէ կենդանութիւնը։

Այսպէս կենդանական հիւսուածներու մէջ կատարեալ սնդրունքներու մեծագոյն մասը կրնայ ազդել իրենց չորրը գրաւնող հեղուկներուն վրայ, ինչպէս որ չաքարի կամ խէմի լուծումը կ'ազդէ ջուրին վրայ եւ այս հեղուկները միւնոյն ատեն անօթներուն մէջ մտնելէն ետքը, տրեան չրջանի միջոցաւ մարմնոյն բոլոր հիւսուածներուն մէջ կը տարածուին։

Կենդանիներու մէջ ծծումը ու ոգմոզի երեւոյթը երկու կերպ կ'ըլլայ. երակներով եւ աւշային անօթներով. այս վերջինները՝ բոլոր մարմինին մէջ կը տարածուին. աղիքին մէջ գտնուած անօթները, որոնց պատճառն է մարսուած կերակուրները ծծել, կաթնաբեր անօթ կը կոչուին. կաթնաբեր անօթները բարակ, թափանցիկ եւ ծալթեալ խողովակներ են, որոնք տեղ տեղ իրենց վրայ կրկնուելով կիսիկներ կամ հանգրիներ (ganglions) կը կազմեն։

Ինչպէս որ է կենսական սկզբունքներու իւրացումը, նոյն է զատուցումը, ըլլայ արտաթորումով կենսական գոյացութիւններու, ըլլայ արտաքսումով աւելորդ, անպէտ եւ չմարսուած նիւթերու։

Շնչառութեան տարրական երեւոյթները. — Մարսողութեան համար կարգ մը անմիջական գործողութիւններէ ու ազդակներէ զատ, նկատի առնենք օդի ներգործիչ դերը։

Սեւ կամ երակային արիւնը շնչառական կազմարանին անցնելով օդին հետ կը շօշափուի եւ կարմիր արեան, այսինքն շնչերակային կը փոխուի։ Շնչերակային արիւնը երակային արիւնէն շատ աւելի թթուածին կը պարունակէ, մինչդեռ սա երակային ատատ ընծայական թթու�ուրիմն, օդը՝ բոլոր գործարանարեալ էակներուն, կենդանի թէ բոյս, կեանքի պանպանութեան ամենակարեւոր գոյացութիւնն է։ Եթէ այս հեղանիւթը պակսէր, կենսակիր էակները անմիջապէս շնչարգելութեամբ ու կենսունակ գոյացութեան մը զրկումով պիտի դադրին ապրելէ։

Ջրային կենդանիները կը շնչեն ջուրի մէջ լուծուած օդը ու եթէ ջուրը եռացուելով իր մէջ լուծուած օդը վանուի, ջուրը ալիւս կեանքի պանպանութեան անարմար կ'ըլլայ, որով ձուկերը եւ ուրիշ կենդանիներ ալ կրնան դրսնուիլ՝ ժողովուրդին մէկ մասին ցուրտ վերաբերումը արդարացնող. շատ ատեն կայ որ Թատրոնի սէրը արծարծելու առիթ չէ տրուած։ Այս կարգի ճաշակները արթնցնելու համար չի բաւեր պատահական ներկայացում մը, չի բաւեր միատեակ խաղերու ցուցակ մը։ Համայնքներն ալ տղու կը նմանին, պէտք է մօտենալ, իջնալ իրենց ասպիճանին, եւ իրենց ըմբռնած ոճով հրահանգելո՛վ է որ էարելի կ'ըլլայ հետզհետէ բարձրացնել գեղարուեստական ըմբռնումները։ Մարդիկ կը ճանչնամ որ գաղափար չունին Թատրոնի վրայ, կիներ գիտեմ որ իրենց դրացուհին արդուզարդով զբաղելէ աւելի հաճոյք կը զդան, քան Թէ յուզիչ կամ զուարթ երեկոյթի մը ունկնդրելէ։ Այն ժողովուրդը որ այսօր համ կ'առնէ ընկերային, սիրային կամ ուրիշ խաղերէ, դեռ քանի մը տարի առաջ Թատրոնին դռնէն անցնելը ամաթչութեան պէս բան մը կը սեպէր..., քիչ մը պակաս կամ աւելի։ Ինչո՞ւ հեռուն երթայ. Տիկին Ա. տէլինա Բատովանին, զոր անցեալները քանիցս լսելու գերազանց հաճոյքը վայելեցի, Բերլէնի տարբեր Թաղ մը տար՝ տե՛ս մանկ ընող, դանատազ քանի՞ հոգի պիտի ունենա։

Մէկ խօսքով, Տիկին, պարապ տեղը չէ որ կ'ըսուի թէ ճշմարիտ արուեստագէտները իրենց ապրած ժամանակին ու միջավայրին համար առաքելուհիներ են, որոնք միշտ ծափերու, գովասանքի, դնահատումի չէ որ կ'արժանանան։

Գալով այն կէտին թէ մեր հայ տիկինները զուլիսի կեանքը շատ աւելի ապակնած կը գտնեն քան իրենց ներքնանենկը, ատ ալ նախապաշարումի արդիւնք նկատեցէք. այո՛ նախապաշարում, որքան ազիսութիւն։ Ինձի հետ դուք ալ պիտի խոստովանիք անշուշտ թէ յանձնարարելի վարք չունցող դերասանուհիներ մասի վրայ չէ որ հանդուած են ժամանակին։ Առանց սեղքը իրենց յաջորդներն է որ կը քաշեն, ասանց գործած ապաւորութիւնը գեղարուեստին ալ վնասած է, հայ ընտանիքները Թատրոնէն ուժացուցած է։ Յետոյ, դերասանուհիները՝ ժողովուրդին ստուար դասակարգերուն մէջ աչքի զարնող դիրք մը ունին։ Իրենք որքան ուշադրութեան առարկայ են, նոյնքան ալ բծախնդիր ոգիով մը կը դիտուի իրենց արարքը։ Ասոր համար է որ աւելի՛ դատուած են այն արուեստագէտները որ ամէնէն նուազ չփուած են հանրութեան հետ։ Զէ՞ մի որ հեռուի սուրբը զօրաւոր կ'ըլլայ։

Ս. ԴԱՒԹԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹԵՐԹՕՆը (27)

Ժ Օ Ր Ժ Օ Ն Է

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐը

ՎԵՐՋԻՆ ՍԷՐ

Գ.

—Որովհետեւ տիկինը իր ամէն օրուան կերպարանքը չունի։

—Ձեռքի հայելի մը տա՛ւ ինծի։

Կոմսուհին ձեռք առաւ հայելին, ու մէջը նայեցաւ, զարմացած այն ոլորտումներուն վրայ, զորս իր դէմքին վրայ առաջ բերած էին բարոյական տուայտանքի ժամերը։ Տենդէն ուռած դիմագիծերը, կապուտցած աչքերը, խորշոմներով ու մաղերով ծածկուած ճակատը, ոլորոց անկարգ փունջերը ճերմկած էին քունքերուն վրայ, ամէն ինչ կը մատներ յաղթական ու անողոք ներութիւնը։ Այդ դէմքը, զոր հայելին կը ցոլացնէր անաչառօրէն, երբեմնի գեղեցիկ, յաղթական, սիրուած ու երջանիկ կնոջ դէմքը չէր ալ եւս։ Իր մեռած երիտասարդութեան ուրուականն էր որ կը ցցուէր իր առջեւ, սպառնական, մահաբոյր, նախկարապետ տխրութեանց, առապանքներու, գուշակ՝ լքումի եւ սուգի։ Արցունքներ յորդեցան աչքերէն ու ինկան ղկուած ու փայլուն մակերեսին վրայ, աւերելով դէմքը։

Այն ատեն կոմսուհին նշմարեց որ իր սենեկապանուհին ցաւագին դէմքով կը քննէր զինքը։ Կարեկցութեան զգացումը տեսաւ անոր նայուածքին մէջ, ամոթաթար զգաց ինքզինքը, իրենց ծառայող այդ կնոջ արգանտանքին ենթակայ ըլլալուն, որմէ սիրուիլը դիւրէր տակաւին։ Յանկարծ ըսաւ տիկին որ Ծոնթրնէյ.

— Ի՞նչ կ'ընէք հոս... Դարձերնուդ զացէք։

Սենեկապանուհին հնազանդեցաւ, բայց կոմսուհին խկոյն ցաւելով իր ըլլալու վարմունքին վրայ, տխուր ժպիտով մը յարեց։

—Աղջիկս, տկար եմ, մինակ ձգեցէք զիս։ Երբ ձեզի պէտք ունենամ, կը կանչեմ։

Երբ առանձին մնաց կոմսուհին, ոտքի ելաւ, ու թիկնաթոռի մը մէջ նստեցաւ, վառարանին մօտիկ, խոր մտածումներու անձնատուր։ Իր մարքին բաւական պայծառութիւնը վերադարձած էր եւ կը ջանար ցրուել այն ահաւելի տարակոյսը, որուն մէջ կը տապալեր։ Վայրկեան մը յետոյ, երիտասարդուհի դրասեղանի մը առջեւ գնաց, թերթ մը թուղթ առաւ եւ արագօրէն սա տողերը գրեց. «Սիրելի բարեկամս, բացարձակապէս պէտք ունիմ ձեզի, եկէք դիս տեսէք ճաշէն յետոյ։ Մինա.» Նամակին պահարանին վրայ գրեց. «Պ. ու Վիլնուազի մարքիզ». յետոյ զանգակը հնչեցուց։ Սենեկապանուհին ներս մտաւ։

—Սա նամակը զրկեցէք իր հասցէին, եւ յետոյ եկէք մաղերս յարդարեցէք։

Հիմա կոմսուհին աւելի հանդարտ կը դդար ինքզինքը, ու օրաւուր դժուարութեանց կուրծք տալու։ Ամէնէն աւելի կը վախնար իր ամուսնին ներկայութեան դտնուելու գաղափարէն։ Դիպուածը օգնեց իրեն։ Սրման դուրս ելաւ, իմաց տալով թէ ցերեկուան ճաշը տան մէջ չպիտի ըլլայ։ Այսպէս կոմսուհին կրցաւ առանձնանալ, իր դէմքին վրայ դրոշմուած տառապանքի հետքերը պարակելու համար ամէն նայուածքներէ։ Ժամը հինգ տարեկան մանուկ հրապոյրով մը կը դարուրէին զայն, ու տենչանք կը յարուցանէին գեղի աղջիկներուն բեղուն սիրտերուն մէջ։

Հայրը, գերադրապէս պարկեշտ չինական մը, իր դաւկին բարոյական մասին գոնէ մեծ հոգ կը տանէր. այսպիսի հօր մը աչքին տակ մեծցած՝ Յարօն կը վախնար ուշադրութիւն դարձնելու գեղի սիրատենչ աղջիկներուն՝ որոնք իրենց ինկանութեանը մէջ չփացած՝ չէին քաշուեր կանգ առնելու դիտել զինքը երկարօրէն։ Անոր այս խուսափող ընթացքը — զոր ակամայօրէն բռնած էր իր հօր արամն ցաւ մը չպատճառելու վախով — արտամարանք կը նկատէր աղջիկներու այդ հոյլը։

Յարօին այս բանաղծօրէն վիճակը սակայն օր մը պէտք էր որ վերջ գտնէր, ու Յարօն ծնողաբէր որդի մը ըլլալէ առաջ մարդ էր... խաղանքներու ու դիւթանքներու դէմ գրաւող իր դիւթանքներու ու սաստիկ կամքը կը փշրուէր ամենաւ, բայց չանցած՝ չեղա՝ տարմանքով մը կ'ակնարկեր իր սիրոյ ամէնէն աւելի գրաւել յաղողող սիրուն աղջիկան մը...

Այն տարուան ձմեռը իր հետ բերած էր սատկաղուն, չտեսնուած ցուրտ մը, որ իրական պատուհաս մը եղած էր գաղջ ու գալ օդերու վարժուած այդ խեղճ գեղջուկներուն։ Հիւանդները մատի վրայ չէին համրուեր, ու պառաւական դեղատուրէ զատ ուրիշ դարմանումի միջոցներէ զուրկ այդ ողբմելիները Աստուծոյ կը յանձնէին իրենց հիւանդ քոյր, եղբայր, ծնողքները։

Անգութ, անհասնելի այդ հիւանդութիւնը Յարօին հօրը օձիքէն ալ բռնեց, որ սակայն իր տոկուն կազմվը կ'արհամարհէր զայն։ Դիրքդէ զուգադիպումով մը, սակայն, այդ ցրտագին օրերուն մէջ ջերմ սիրոյ արգասիք մը, ցաւի այդ օրերուն մէջ ցա՛ւ մը աչխարհ բերաւ Յարօի երջանիկ սիրուհին։ Դայթակղական այս լուրը փայլակի արագութիւնով լրջեցաւ գիւղին մէջ, ու այսպիսի պարագաներու մէջ, ոտքերէն մինչեւ գլուխին մազերը պարկեշտ կարող անմիտ խուժան մը, լուրը Յարօնոց տունը հասցուց։ Բարոյական այս ցաւը ֆիզիքական համազոր էր։ Ոչ խակ բան մը ասատանեց, ոչ բողոք՝ այս լուրին դէմ, ոչ զայրոյթի ցոյց մը ազուն դէմ յայտնեց պարկեշտ այս հայրը։ Անկողին ինկաւ ու լուռ ու մունջ, իր տան դարաւոր բարոյական չէնքին փլատակներուն տակ մնաւ հէք մարդը։

Այդ օրէն սկսաւ հէք Յարօին այլ դժբաղդութիւնը։

—Մորը լաց ու կոծը, փոքրիկներուն ողբն ու աւաչը կը կեղեքէին խեղճին սիրտը, տարտամօրէն կը զգար թէ ինքը բաժին մը ունի հօր մահուան մէջ, հետեւաբար եւ ինքը էր պատճառը այս մեծ տարաբաղդութեան։

Ամ չէր ամէնը սակայն. անդին մայր մը ունէր, որ իր զաւակներու նեցուկէն, մանաւանդ իր պաշտելի ամուսինէն անժամանակ բաժանումին առթած ցաւէն՝ չէր քաշուեր կծու ակնարկութիւններով ալաքելու խեղճ Յարօին որդէն վիրաւոր սիրտը։ Ու խեղճ երիտասարդը առանձնութեան ծոցը կ'երթար թաթիլ ի

րիչ ջրային կենդանիները քիչ ատենէն չնչասպառ կը սատկին։

Մեզ չրջապատող օդին 21 մաս թթուածնէ եւ 79 մաս բորկածնէ կը բաղկանայ. միակ թթուածինն է օգտակար ուժարար շնչառութեան, բորկածնին պաշտօնն է անոր խիստ զօրաւոր աղդեցութիւնը տկարացնել. վասն զի թթուածինը իր կիրչ եւ սպառիչ յատկութիւնովը, անյարմար է կեանքի պահպանութեան։

Եթէ նկատի առնենք քննենք այն փոփոխութիւնները որ օդը կը կրէ թռչելուն անցած պահուն, կը տեսնենք որ թթուածինը կորսուած եւ բնածխական թթուով բեռնաւորուած է, որ շնչառութեան չի կրնար ծառայել, որուն մէջ ընկղմուած կենդանի մը սուղ ժամանակէն կը մեռնի։ Այսպէս ռամմանափակ գոց տեղի մը մէջ փակուած կենսակիր էակները կը բեռնաւորին մրկոցի մը օդը բնածխական թթուավ՝ որ անշնչելի կը դառնայ։ Օդը կը պարունակէ նաեւ ջրաշոգիի մասնաւոր քանակութիւն մը, զոր հնչա է ստուգել, պաղ մարմնի մը վրայ արտաշնչումիս խտացնելով։

Լավագոյն սկզբան ցոյց տուաւ ածուխի կիզման եւ շնչառութեան երեւոյթներուն նմանութիւնը։ Երբ ածուխը օդին մէջ կ'այրի, թթուածինը կ'իրացնէ եւ բնածխական թթու կը դոյանայ. շնչառութեան միջոցին ալ մրեւնոյն կազը ծնունդ կառնէ, որով շնչառական երեւոյթները կիզման երեւոյթներու կը վերածուին։ Լավագոյնս հաստատեց նաեւ շնչառութենէ գոյացած բնածխական թթուին քանակութիւնը չի համապատասխաներ ծծուած թթուածնի քանակութեան, ուրեմն հետեւցուց որ ուեւցած թթուածինը ջրածնի հետ կը բաղադրի եւ կը կազմէ ջուր։

Այս նշանաւոր տարբերությունը կը կարծէր թէ շնչառութեան կիզումը թոքերուն մէջ տեղի կ'ունենայ, իսկ Ուիլեմ Լտուարտ՝ ապացուցաց որ այս կարծիքը անընդունելի է, զի եթէ կենդանի մը բորկածնի մէջ ընկղմուի, քիչ ատենէն դարձեալ բնածխական թթու կը գոյանայ, որով բացորոշ կը տեսնուի թէ կիզումը մարմնին բոլոր հիւսուածներուն մէջ տեղի կ'ունենայ եւ թոքերուն մէջ միմիայն արեան եւ օդի կազերուն փոխանակութիւնը։ Արդարեւ սնուցիչ հեղուկը հիւսուածներուն սնունդ մատակարարելով բնածխական թթուով կը բեռնաւորի եւ թոքերը կուգայ, հոն ձիշդ ոդմոզի ներեւոյթները տեղի կ'ունենան, թոքերու փչտիկներու, ատամ ու թափանցիկ կողերէն, բնածխական թթուն կ'արտաքսուի, մինչդեռ թթուածինը կը ծծուի եւ մարմինն ամբողջ մասերուն մէջ չրջան ընելով կիզման ու սննդառութեան կը ծառայէ, փոխուելով ընդ միտ բնածխական թթուի։

Մուս ՆԱՐԴԻՏ

Արտաքին Լուրեր

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Երեակ համաձայնութիւն։— Ֆրանսական թեւարկութիւն։— Անգլիա եւ Սպանիա։— Ափրիկեի հիւսիսային արեւմտեան մասը։

Լոնտոն, 26 սեպտ.— Տէյլի Մէյլ կը հրատարակէ Բարիզի իր թղթակցին հետեւեալ հեռագիրը.

«Ամենասոյզ աղբիւրներէ առնուած լուրերու համաձայն, կրնամ հաստատել այն զրոյցը թէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ, Սպանիոյ հաւանութեամբ, կարգադրութիւն մը եղած է Ափրիկէի հիւսիսային արեւմտեան կողմը Ֆրանսական թեւարկութիւն մը հաստատելու համար։ Իսկայնա ալ տեղեկութիւն ունի այդ կարգադրութենէն։ Մանրամասներէն երկայնքը մաս մը հող պիտի չեզոքացուի, որպէս զի ամրութիւն ունեցող նաւահանգիստներուն համար միջազգային անհամաձայնութիւններ չծագին։ Բրիտանական կառավարութիւնը, որ բոլոր իրողութեանց տեղեակ է, կասարելապէս գոհ է։ Նոյն իսկ պատմութիւններ կան կարծելու թէ այդ ծրագիրը ծագում առած է Լտուարտ թագաւորին Բարիզ այցելելուն ատեն։ Ֆրանսական թեւարկութիւնը հաստատուելուն փոխարէն, Մեծն Բրիտանիա ուրիշ տեղեր առաւելութիւններ ձեռք պիտի բերէ, բայց տակաւին յայտնի չէ թէ ո՞ր կողմերը պիտի ըլլան։ Սպանիա ալ կարգ մը առաւելութիւններ ձեռք պիտի բերէ։ Կը կարծուի թէ այդ կարգադրութիւնը մեծ աղդեցութիւն պիտի ընէ Դերմանիոյ վրայ որ թեկնածութիւններ ունեցած է Ափրիկէի հիւսիսային արեւմտեան մասին նկատմամբ։ Կը մնայ միայն որոշել թէ Ֆրանսական թեւարկութիւնը երբ պիտի իրականանայ։ Կրնայ ըլլալ որ մէկ օրէն միւսը տեղի ունենայ։ Ամէն պարագայի մէջ Ֆրանսա կատարելապէս պատրաստ է։ Բան մը զոր չկրցայ ստուգել այն է թէ տեղացիները պիտի ընդունին այդ ծրագիրը։ Ամէն բան Ֆրանսայէն կախում ունի, ասոր անկ է ստանձնել նախաձեռնութիւնը։»

Թանկեր.— Այն հրամանը որով Եւրոպացիները պէտք է թէքէն մեկնին, սեպտ. 18ին հրատարակուեցաւ նոյն քաղաքին մէջ։ Այդ հրամանը գործադրելի է Եւրոպացիներուն համար, բացի հիւպատոսներէն։ Մարոքի կառավարութիւնը դրամական հատուցում պիտի ընէ այն վաճառականներուն որոնք մեկնելու տարուած են։ Մարոքի մէջ եւրոպական տագնապ մը մնայուն է։

Բարիզ.— Թան խօսելով երրեակ համաձայնութեան լուրին վրայ կ'ըսէ թէ ամէն ոք գիտէ որ երկար ատենէ ի վեր դիւանագիտական խորհրդակցութիւններ կը կատարուին երեք տէրութեանց միջեւ, բայց տակաւին վերջնական արդիւնքի մը չեն յանգած։

ՌՈՒՍԻԱ

Տրակոմիրով զօրավարը.—Ռուսիոյ Հրեաները.—Երկաթուղիի ծրագիր մը։

Բեռեսպուրկ, 26 սեպտ. — Ֆիէվի կուսակալ եւ զինուորական չրջանակին հրամանատար Տրակոմիրով զօրավարը, իր այդ պաշտօններէն հրաժարեցաւ, անձնական տկարութեան հետեւանքով։ Ռուսիոյ կայսրը, ինքնագիր նամակ մը ուղղելով Տրակոմիրով զօրավարին, ծանոյց թէ կ'ընդունի հրաժարականը եւ թէ պետական Խորհրդական կ'անուանէ զայն՝ գնահատելով այն ծառայութիւնները զոր այդ ռազմագէտը ու կազմակերպիչը երկրին մատուցած է խիստ միալուն ասպարէզի մէջ։ Տրակոմիրով զօրավարը վաթսունեակ տարեկան է. ծնած է Զէրնիկովի մէջ, Փոքր–Ռուսիա։ Բանդիտիզ տարեկանին հարիւրապետի աստիճանով եւաս զինուորական բարձրագոյն վարժարանէն. զանազան պաշտօններ վարեց։ Աւստրիոյ ու Բրուսիոյ պատերազմին ատեն, 1866, ռուսական զինուորական կցորդ էր Բրուսիոյ թագաւորին քանակեղին մէջ։ Տրակոմիրով զօրավարը գտնուեցաւ նաեւ զանազան կարեւոր պատերազմներու մէջ։ Ալեքսանդր Դ. կայսրը հետեւակներու ընդհանուր զօրավար եւ իրեն ընդհանուր թիկնապահ կարգեց զայն։ Նիքոլա Բ. կայսրն ալ Ֆիէվի կուսակալի ու զինուորական հրամանատարի պաշտօնը յանձնեց անոր։ Տրակոմիրով զօրավարը ժամանակակից լաւագոյն ռազմագէտներէն մէկն է։ Զերմ կուսակից է յարձակողականի եւ մեծ արժէք կ'ընծայէ սուինով յարձակումին քան թէ հրաձիգներու արդիւնքին, ճակատամարտի մը բաղդը որոշելու համար։ Զանազան զինուորական հրատարակութիւններ ունի որոնք մեծ յարգ ունին։ Տրակոմիրով զօրավարը ջերմ հաւատաւոր մըն է եւ հակագերման. ամենէն մեծ կուսակիցներէն մէկը եղած է Փոնքեւռուս դաշնակցութեան։ Պատոյ Լեգէոնի մեծ խաչը ունի։

—Ռուսիոյ կառավարական չրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ կատարելապէս պիտի բարենորոգուի այն օրէնքը որ կը վերաբերի Ռուսիա գտնուող ռուս եւ օտար հպատակ Հրեաներու բնակութեան եւ վաճառականութեան իրաւունքին։ Այդ բարենորոգման նպատակն է ջնջել կարգ մը հին տրամադրութիւններ եւ համեմատելի վիճակի մէջ դնել այն միջոցներուն հետ զոր կ'ուզուի պահպանել։ Առաջադրուած է մանաւանդ յստակ եւ ճշդիւտ օրէնքներ սահմանել, վասն զի դիտուած է որ Ռուսիոյ մէջ հակահրէական արարքները եւ Հրեաներու ղժգոհութիւնը առաջ եկած է այն թիւր մեկնութենէն զոր ռուս պաշտօնեաները կուտան Հրեաներու վերաբերեալ օրէնքներուն։ Ասկէ վերջը երբ վէճ մը ծագի, կայս. Խորհուրդը իր վճիռը պիտի արձակէ իբրեւ գերագոյն ատեան։

—Լրագիրները արդէն ամենայստ կերպով խօսեցան ծրագիր մը վրայ, որով Եւրոպան պիտի միացուի կեդրոնական Ասիոյ այն մասին որ Ռուսիոյ սահմանակից է։ Այդ միացումը պիտի կատարուի երկաթուղիով մը որ մինչեւ պարսկական սահմանագուխը պիտի երկարի։ Առեւտրական լրագիրը կը յայտարարէ թէ այդ ծրագիրը այն բազմաթիւ. ծրագիրներէն մէկն է որոնք կառավարութեան կը ներկայացուին, առանց յաջողութեան յոյսի։

ԱՂԱԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ յարաբերութիւնները.— Միջազգային խնդիրներ.— Որոշում մը.— Ցառաջիկայ նիստը.— Վիլհելմ կայսրը։

Ռուան, 26 սեպտ. — Խաղաղութեան համաժողովը, իր երկուքան նիստին մէջ սա բաղձանքը ընդունեց Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ յարաբերութեանց մասին.

«Նկատելով որ Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ միջեւ մերձեցում մը մեծապէս բաղձալի է, նկատելով որ մերձեցումը անհրաժեշտ կ'ընծայէ խաղաղական լուծումը ամէն տեսակ վէճերու, որոնք գոյութիւն ունին եւ կրնան ունենալ երկու երկիրներու միջեւ, ուստի խաղաղութեան միջազգային ժի. համամտաղովը իբրեւ օրակարգ կ'որոշէ համաժողովին յառաջիկայ նիստին համար, որ չանգրգռուող երկիրներէն դուրս տեղ մը պիտի գումարուի, գտնել լուծման միջոցներ՝ ապահովելու այդ լուծումները եւ մերձեցումը. Նաեւ Պէրնի դիւանին կը յանձնէ պատրաստել անոր ծարերը։»

Համաժողովին զերման պատուիրակներուն համար ըսուեցաւ թէ առաջարկած էին ընդունիլ այն սկզբունքը, որով հաստատուած միջազգային իրաց կացութիւնները չփոխուին։ Համաժողովին նախագահը գերման պատուիրակներու ուղղամտութիւնը գովելէ ետքը ըսաւ.

«Երջանիկ եմ իբրեւ դեր–նախագահ քովս ունենալով արդարութեան կորովի մաքառողը եւ նշանաւոր բարկամը՝ տոքթ. Ատոլֆ Ռիխթեր։ Այս առաջ համաժողովին կողմէ քննարկուած բաղձանքին համաձայն, ես ալ կը մաղթեմ որ ամէն երկիրներու մէջ իրաւունքի գաղտիարին յառաջդիմելովը, խաղաղութեան բարեկամները ազգային միջոցը գտնեն իրականացնելու. ֆրանքեւգերման մերձեցումը. որ անհրաժեշտ է մարդկութեան բարեկեցութեանը ու յառաջդիմութեանը։»

Պ. Լի Տիւբոմն կարդաց հետեւեալ հրաւէրը որ համաժողովին կողմէ ուղղուած է աղգերուն եւ որ միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ.

«Խաղաղութեան ժի. համաժողովը, սեպտ. 22էն 25 Ռուանի մէջ գումարուելով, կարգ մը որոշումներ տուաւ միջազգային խնդիրներու վրայ ուղղելի յարաբերութիւն ունի դիւանագիտական ապահովութեան ուղղային հետ։ Հասուն խորհրդակցութեանց հետեւանքով, որ կատարուեցաւ Եւրոպայի ու Ամերիկայի բազմաթիւ երկիրներու պատուիրակներուն միջեւ, սկզբունքի որոշումներ տուաւ եւ գնահատուեցաւ ըրաւ ներկայ քաղաքականութեան ամէնէն կարեւոր դէպքերուն վրայ՝ արդարութեան ու մարդկութեան կանոնները յարգելու տեսակէտով։ Գերագոյն պարտականութիւն մը կատարելու զգացումով՝ նկատողութեան առաւ թրանսվալի մէջ եւ ուրիշ տեղեր եղածները։ Ցոյց տուաւ թէ կարելի է բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել մինչեւ հիմա իրարու հետ անհամաձայն գտնուող երկիրներու միջեւ։ Վերջապէս գործնական հիմերը դրաւ հիմնելու հաստատութիւններ որոնք մօտաւոր ապագայի մը համար երկրի վրայ ապահովեն խաղաղութիւնը եւ ընտանիքին մէջ բարեկեցութիւնը։ Կը յուսացուի թէ իր ձայնը լսելի պիտի ըլլայ անոնցմէ որ ատոնց փափաքող են երկիրներու փրկութեանը համար՝ խաղաղութեամբ որ լաւագոյն ժամանակներու սերմն է։»

Երկար վիճաբանութենէ մը ետքը համաժողովը որոշեց որ իր յառաջիկայ նիստը 1904ին կատարուի Մ. Նահանգաց մէջ։ Նաեւ Պէրնի դիւանին յանձնեց որոշել գումարման քաղաքը։ Իրիկունը սեղան մը տրուեցաւ համաժողովին անդամներուն ի պատիւ՝ Սէն–Լիֆէրիէօյի կառավարչ Պ. Ֆոսի նախագահութեամբ։

—Կ'ըսուի թէ Մանաքոյի իշխանը որ համաժողովին պատուակալ նախագահն էր մէկն է, Գերմանիոյ կայսր ինքնագիր մէկ նամակը ստացեր է համաժողովին գումարումներուն առնոն։ Վիլհելմ Բ. այդ նամակով կը յայտարարէ թէ միայն գիտութիւնները առաջ պիտի բերեն խաղաղութիւնը։»

ԱՆԳԼԻԱ

Նախարարական տագնապը. — Տակաւին լուծում չկայ.—Պ. Պալֆուր. — Լտուարտ բազաւորին միջամտութիւնը։

Լոնտոն, 26 սեպ. — Նախարարական մասնակի փոփոխութեանը նկատմամբ դեռ պաշտօնական որոշում մը չկայ։ Ընդհանուր տրամադրութիւն մը կայ կարծելու թէ Լորտ Միլներ մերժած է իրեն առաջարկուած նախարարական տեղ եւ է պաշտօն, սակայն կը յայտարարուի թէ խիստ ազդեցիկ չրջանակներու մէջ կ'աշխատուի համոզել Լորտ Միլները որ ընդունի պաշտօնի այդ յառաջացումը, թէեւ կը մերժէ։ Քանի մը լրագիրներ որոնք Պ. Զէմպրլէնի ուժ կու տան, չեն յուսար որ նախարարական տագնապին լուծման յապաղումը արդիւնք եղած ըլլայ Լտուարտ թագաւորին՝ նախարարապետին հետ համակարծիք չգտնուելէն։ Տէյլի Ուէյլ, որ Պ. Պալֆուրի քաղաքականութենը համամիտ է, ընդհանրապէս կ'ըսէ.

«Պատճառներ կան կարծելու թէ նոր դէպքերին վերջնական ցոյցերին հրատարակուելուն յապաղումը պէտք է վերագրել այն պարագային թէ Լտուարտ թագաւորը կ'ուզէ վաւերացնել միայն այն տեսակ անձերու անուանումը, որոնք ձեռնհասութիւն ունենան նախարարական պաշտօններու համար։ Լտուարտ Լ.ի այդ ընթացքը շատ բարեպատեհ է։ Պ. Պալֆուր կ'երեւայ թէ անձնական բարեկամութենէ մը մղուած կ'ուզէ ձգձգել այն տեսակ գործ մը որ առաջնակարգ կարեւորութիւն մը ունի։ Ներկայ կացութեան ամենէն չահեկան կէտը սա է որ Պ. Պալֆուրի այդ ընթացքը որոշուած ատեն, այնպէս նկատուած էր որ ոչ ոք պիտի մրջամտէ, բայց ուրախ ենք որ թագաւորը կատարեց ժողովուրդին իրմէ սպասածը, ինչպէս նաեւ այն մեծ տէրութեան որուն ճակատագիրը ունի ձեռքին մէջ։ Կը յուսանք թէ ապագային պիտի յիշուի եւ պիտի գնահատուի թագաւորին այն ընթացքը, որուն հետեւեցաւ ժամանակակից քաղաքական պատմութեան ամենէն տագնապալից պարագաներէն մէկին մէջ։»

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Վերջին նիստը.— Բանախօսութիւններ.— Ցառաջիկայ նիստը. — Հայկերոյթ. — Ձնոներ։

Պերլին, 26 սեպտ.—Երէկ կատարուեցաւ վիճակագրութեան միջազգային համաժողովին փակման նիստը։ Պ. Շմոլր ճառ մը արտասանելով բուռն ծափահարութիւններու մէջտեղը պատմութիւնը ըրաւ օրականներու չարժման 1800 տարիէն մինչեւ 1900։ Ցետոյ Վիեննայի պատուիրակ Պ. Մաթոնա կարդաց տեղեկագիր մը ալեւորութեան վիճակագրութեան վրայ՝ մասնաւորաբար յենլով Աւստրիոյ վիճակագրութեան պաշտօնարանին աշխատութեանց վրայ։ Նոյն խնդրին վրայ խօսեցան նաեւ Պրիւքլէն Պ. Փիլէն եւ Պէրլինէն Պ. Լէօ։ Համաժողովին մասնաճիւղերուն կողմէ տրուած որոշումները միաձայնութեամբ ընդունուեցան համաժողովին կողմէ։ Պ. Հէնորիքս ու Կրիմ հազարապետը, Անգլիոյ վիճակագրական արքայական Ընկերութեան կողմէ համաժողովը հրաւիրեցին որ իր յառաջիկայ նիստը գումարէ Լոնտոնի մէջ։ Այդ նիստը երկու տարիէն տեղի պիտի ունենայ։ Համաժողովը ծափահարութիւններով ընդունեց այդ հրաւէրը։ Համաժողովին նիստը աւարտելէն ետքը կենդանաբանական պարտէզին մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ. մոլոր պատուիրակներուն ու անոնց կիներուն։ Պ. Ինամա ֆոն Սթէրնէկ, համաժողովին նախագահը, «Կեցցէ» գոչեց Վիլհէլմ կայսեր համար։ Բրուսիոյ ներքին գործոց նախարար Պ. Ֆոն Համմէրշթայն խօսելով պարզեց վիճակագրութեան կարեւորութիւնը ընդհանուր կերպով եւ համաժողովին աշխատութիւնները մանաւորապէս։ Նախարարը խօսքը աւարտեց «Կեցցէ՝» գոչելով համաժողովին համար։ Բարիզի պատուիրակ Պ. Լէվասէօր խօսեցաւ միջազգային աշխատակցութեան եւ այն դերին վրայ՝ զոր Գերմանիա կատարած է վիճակագրութեան աշխատութիւններուն մէջ։ Պ. Լէվասէօր բժակ պարգեց գերման կառավարութեան համար։ Ատոլֆ Վակնէր բրոֆէսէօրը գովեց Պ. Պ. Պոտիան ու Լէվասէօրը, որոնց մէջ ողջունեց հռոմէական ազգերու ներկայացուցիչները՝ որոնց գիտուն ազգութիւնները մեծ երախտագիտութիւն մը կը պարտին անվիճելի կերպով։ Բրէֆէսէօրը ըսաւ.— «Ինչ պիտի ըլլային արուեստը ու գիտութիւնը, առանց Իտալիոյ ու առանց Ֆրանսայի։»

ՏԱՐՄԵԹԱՏԻ ՄԷՋ

Ռուսիոյ կայս. ընտանիքը.— Ընդունելութիւններ. — Հաւատիրեալներ. — Լամատուվի կոմսը։

Տարմեթաս, 25 սեպտ.—Ռուսիոյ կայսրը ու կայսրուհին եւ իրենց զաւակները այսօր, կէսօրէն ետքը, հոս ժամանեցին։ Կայարանին մէջ ընդունուեցան մեծ դուքսին եւ Տարմշթատ գաւառի իշխանական անձնաւորութեանց կողմէ։ Երբ թափորը քաղաք մտաւ, ժողովուրդը որ ճամբուն երկու կողմը կեցած էր, խանդավառ ընդունելութիւն մը ըրաւ։

Պերլին.— Անգլիոյ թագուհին, Պէլգրիտ իշխանուհին, Ցունատանի թագաւորը ու թագուհին, Սէրկէյ մեծ դուքսը ու դքսուհին, Բրուսիոյ Հաների իշխանը ու իշխանուհին եւ Վալտէմար իշխանը մասնաւորապէս Տարմշթատ կը սպասուին։ Այն ռուս վիճակներէն, որոնք ներկայ պիտի գտնուին Պրէֆէսպերկի Ալիս իշխանուհիին ամուսնութեան հանդէսին՝ Ցունատանի Անտրէ իշխանին հետ, Տարմշթատ ժամանեցին։ Պատկաղրութիւնը հոկտ. 7ին պիտի կատարուի Ռուսիոյ դեսպանատան մատուռին մէջ։ Մինչեւ յորս հարիւր կը հաշուուին հիմա Տարմշթատ գտնուող ռուս հիւրերուն թիւը։

—Տարմշթատէն կը հեռագրեն Ֆրանֆիցոյրեր Զայթունկի թէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լամտորֆի կոմսը վաղը նոյ՝ քաղաքը ժամանելով թատրական ատեն պիտի մնայ Նիքոլա կայսրմոտ։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՄՄԱՑԻ ՍՐՃԱՆԸ

Գաճէ կաղապարը.— Արձանին աչքառու մասերը.— Ներկաները.— Բացումը։

Բարիզ, 26 սեպտ.—Այս առտու Մաւէրպի հրապարակին վրայ, ծանօթ վիպագիր ու թատերագիր Ալեքսանդր Տիւմա որդիին արձանին գաճէ կաղապարը դրուեցաւ։ Արձանագործ Պ. Սէն–Մարսօ, վերջնական կերպով ձեռք զարնելէ առաջ արձանին շինութեան, կաղապարը ցուցադրած էր, տակնայուս համար անոր ձգելիք տպաւորութիւնը։ Աղուոր օր մը կ'ընէր այդ օրը։ Ամառնամերջի պայծառ երկինքի մը տակ, արձանին գաճէ կաղապարը իր սպիտակութիւնը կը փռէր զմրուխտ դալարիքներուն վրայ։ Արձանին կերտուածքը վայելուչ եւ ինքնատիպ է իր յղացումովը։ Գլանաձեւ բարձր պատուանդանի մը վերեւ։ Տիւմա որդի նստած է քարէ կոտրած նստարանի մը վրայ, իր աւանդական ծխնեղազեստը հագած, աչքերը տարտամութեան մէջ կորսուած են. իր ծունգերուն վրայ նօթագրեալ առաջ իր ներշնչումները, որոնց ոլիքը պիտի ժայթքէ ընդհուպ։ Այդ ներշնչումները խորհրդանշուած են իգական դէմքերով, պակաւեւ քանդակուած պատուանդանին վրայ, որուն չատ թեթեւ ցցուածքը կը չեչտէ եզականօրէն իսկալ յատկանիշը։ Տիւմայի նկարագրած անձնաւորութիւնները չեն զոր տրուեսագէտը կը ներկայացնէ։ Անոնց կրած տարազը ոչ եւ է առանձնայատկութիւն չունի եւ ոչ մէկ դարու կը վերաբերի։ Լուսի–Ֆիլիպի ժամանակամիջոցին նորաձեւութեան հանմանատ չեն հագուած, այլ ծածկոյթներով պատած են։ Տուամի հերոսուհիներ չեն, այլ անրջային էակներ, որոնք վարպետին ականջին կը մրմնջեն իրենց բուռն խոյանքներուն կամ վիշտերուն խանդավառ կամ ցաւագին խոստովանութիւնը։ Կիներու այդ հոյլը գեղանիւս արտայէպ մը կը գծէ, որ օգապտոյտ գիծով մը, մէկ կողմէն կը շրջագծէ արձանը։ Միւս կողմը պահուած է մատենագրին երկասիրութեանց անուններուն համար։ Համաչափութիւնը խանդաղուած է թէեւ, բայց արձանը տեսի այքառաս եւ նուրբ բան մը ունի իր մէջ։ Կանացի դէմքերը սիրուն են ինքնին, եւ իրենց խորհրդանշական իմաստը իսկայտ կու գայ շնորհալից, ճաշակի չարժուձեւերու պէսպիսութեան մէջ։ Արձանագործը հրաւիրած էր իր բարեկամներէն մէկ քանին ու մասնաւորապէս ինդամները։ Ներկայ էին Պ. Պ. Վիքթորիէն Սարսու, Ժիւլ Ֆլորիի, Պուվար, Լուսար Բէթիալ, Ժորժ Պէրժէ, Ֆրանսուա Ֆիլամենկ։ Ամենքն ալ հաւանեցան արձանին։ Ցառաջիկայ գարնան պիտի կատարուի արձանին բացումը։ Դեռ որոշուած չէ թէ արձանը քարէ թէ մարմարէ պիտի շինուի։

ՄԻԼԻՈՆԱՏԻՐԵՐՈՒ ԴԱՏԸ

Սպանուբեան ատենական դատ մը.—Ութը միլիոնատէրեր դատի քաշուած։

Այս պատուս Նիւ–Յորքի (Մ. Նահանգներ) եղեռնադատ ատեանին առջեւ եղած սպանութեան դատ մը ամենուն հետաքրքրութիւնը կը չարժէ։ Այս դատը եղական է իր տեսակին մէջ։ Եօթը միլիոնատէրէր, երկաթուղիներու Ընկերութեանց տնօրէն, սա ամբաստանութեան տակ կը գտնուին թէ Նիւյորքի բարձրագոյն վարժարանին ինը դպրոցականներու մոռնուն պատճառ եղած են։ Այս վերջինները կը ճամբորդէին Ֆիլատէլֆիայի արագընթացով, որ ընդհարում մը ունեցաւ ելեկտրական չոգեկառքի մը հետ։ Ամբաստանեալներն են Պ. Պ. Ալեքսանդր Ճ. Բէքէր, Բէնսիլվանիոյ երկաթուղիին նախագահ, Ճոն Տ. Բրիմմինս, Լուսար Ֆ. Եունկ, նախագահ Նորթ Ճերսիի Սթրիթ Ռեյլուէյ Բրմբէնիի եւ Ֆերսթ Նէլսընի պանք օվ Նիու–Ճերսիի, տոքթ. Լէյալի Ուարա, դեր–նախագահ Բրիտէնշել Լայֆ Ինշուրընս Բրմբէնիի, Էնիրա Կէյտս, Տավիա Եունկ, Ճ. Ռուզվէլթ Շանլի։ Ամէն դատավարութեան սրահը լեցուած է դատաւորներով, փաստաբաններով, օրագրողներով եւ սեղանաւորական ու երկաթուղիի տնօրէնութեանց վերաբերեալ անձրաւորութիւններով։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հեսաֆրեբաւարժ փորձեր ծխախոտին վրայ.—Մառեռու վրայ ապրող մարդիկ Սեն–Լուիի Առուեսսաճանդիսին մէջ։

Մ. Նահանգաց երկրագործական պաշտօնատան քիմիագէտ տոքթ. Հարվէյ Ուիլէյ, գինեսանօրէն նշդելու համար ծխախոտին ըրած ազդեցութիւնը մարդկային մարմնին վրայ, հետաքրքրաշարժ փորձերու պիտի ձեռնարկէ, որոնք վեց ամիս պիտի տեւեն գրեթէ։ Այս փորձերուն համար, որոնց ծախքերը կառավարութեան կողմէ պիտի տրուին, քսանչի յիսուն տարեկան տասներկու քաջառողջ մարդիկ ընտրուած են։ Անոնցմէ իւրաքանչիւրին ծխել պիտի տրուի, մեթոդիկ պայմաններու մէջ եւ ատիճանաբար, նախ Բէնթքէի, Օ'ինի, Հավանայի ծխախոտներէն, յետոյ օտար ֆրանսական, իտալական, Թրքական, եգիպտական, պարսկական, ճարտնական եւն.։ Տասներկու են թականներու ֆիզիքական եւ բնախօսական վիճակը պիտի քննուի ամէն օր առաջ. Ուիլէյի եւ իր օգնականներուն կողմէ։ Երկրագործական պաշտօնատան մէջ պիտի գտնուին փորձի ենթարկուողները եւ չարաչարական հսկողութեան տակ պիտի ըլլան։ Նմանապէս նկատողութեան պիտի առնուին ծխողներուն տաքութեան ատիճանը, խորժակը, մկանային ուժը։ Մէկ խօսքով փորձարկուները պիտի ճշդեն թէ ծխախոտը ո՞ր ատիճան վնասակար է կամ անվնաս։

—Մառեռուն գազաթը դեռեւուած տուներ նոր հրապոյր մը պիտի աւելցնեն Սէն–Լուի տիեզերական Արուեստանոցին մէջ։ Ֆիլիպեան բիլիկներու ցեղ մը հոն պիտի բնակի այնպէս ինչպէս Լիւսեն կղզիին մէջ։ Այդ տեսակ տուներ շատ կան Հարաւ–արեւելեան կղզիներուն եւ Մալէզիոյ մէջ։ Այդ ցեղերը ծառերու վրայ կ'ապրին, վայրի փիղերու, ռնգեղջիւրներու եւ ուրիշ գազաններու յարձակումէն զերծ մնալու համար, որոնց դէմ չեն կրնար կռուիլ իրենց նախնական զէնքերով։ Այդ ցեղերուն բարքերը, ինչպէս անոնց օրորդութիւնը, որ միակ զաղուամին ու ժամանցնին է, պիտի ներկայացուի Արուեստանոցին մէջ։

ԵԹԱԿՈՏԻ ԲԷՅԻՆ

Օսմ. կայսրութեան Մխախոտի Շահկացական Ռէյիին բաժնէտէրերը սովորական ընդհանուր ժողովի հրաւիրուած են չորեքշաբթի օրը, 8/21 հոկտ. 1903. կէս օրէն ետքը ժամը 2ին, Գալաթիա, Ռէյիի կեդրոնատեղիին մէջ (Լոյվսոտա փողոց)։

Օրակարգ

1. Ընթերցում վարչական Խորհուրդի տեղեկագրին։

2. Վաւերացում 1902–1903 տարեշրջանի հաշուեկշռին եւ հաշիւներուն։

3. Վարչական Խորհուրդին առաջարկութիւնները՝ շահաբաժնի եւ պահեստի դրամագլուխին որոշման մասին։

4. Վարիչներու անուանում։

Ընդհ. ժողովին մասնակցելու համար՝ առնուազն 30 բաժնեթուղթ ունեցող բանեակները պէտք է իրենց թուղթերը յանձնեն ամէնէն ուշը մինչեւ 1903 հոկտ. 10 (հին տոմար 27 Սեպտ.).—

Կ. Պոլսոյ մէջ՝ կեդրոնատեղին։

Պերլինի մէջ՝ սեղանաւոր Պոլխորոէրի (Պէհրէնշթրաս)։

Լոնտոնի մէջ՝ Օսմ. Կայս. Պանքային մասնաճիւղը. 26, Թրոկմորն Սթրիթ։

Բարիզի մէջ՝ Օսմ. Կայս. Պանքային մասնաճիւղը. 7, Միւ Մէյէրպէր։

Վիէննայի մէջ՝ Բէլէթթ Անշթալտ Դրամատունը։

Իրենց բաժնեթուղթերը յանձնողներուն պիտի տրուի ընկալագիր մը, իրրեւ մուտքի տրամագիր Ընդհ. Ժողովին։

Որոշումները ներկայ անդամներու ձայներու մեծամասնութեամբ տրուին։

Ներկաներէն իւրաքանչիւրը այնչափ ձայն ունի որչափ անգամ որ 30 բաժնեթուղթ ունի, ոչ մէկը պիտի կարենայ սակայն 10 ձայնէն աւելի ունենալ՝ բան իսկ իրեն համար, եւ ոչ ալ 20էն աւելի թէ՛ իրեն եւ թէ իրրեւ ուրիշի ներկայացուցիչ։ 2—2

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իւլիսի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ ելեմտական նախարարութեան տասանորդներու եւ տուրքերու վարչութեան տասանորդի ճիւղին միմիկիեղ Հաճի Հիւսնի պէյի որ միանգամայն կը վարէ իսլամ գաղթականներուն յանձնաժողովին հաշուական գործերը. նաեւ դատական նախարարութեան թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարութեան Իսմէթ պէյի որ միանգամայն կը վարէ նոյն յանձնաժողովին քարտուղարի պաշտօնը։ Սանիկի ատիճան ընկերութիւն նանանգին կեդրոնական նախնական դատարանին պատժական ճիւղին նախագահ Համիտ էֆ.ի։

—Զորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Հայոց երեւելիներին Պէզդեան Մկրտիչ էֆ.ի։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՅԱԶԱԿՆԵՐԸ. — Սկիզբ գաւառին Բաղրէք գաւառակին Գոլանուն տեղը անցնիլ ուզող աւազակներ նուաճեւեր են կայս. զինուորներուն կողմէ։

—Լիտիրնէի Նահանգին Բաղաճ Տէրկի ու չրջականներու լեռներուն մէջ կայս. զինուորները խուզարկութիւն կատարելու պատուն չրջակայ աշտարակներուն մէջ ձերբակալեր են Ֆիրիատի Եանի ու Նիքոլի Պրդեա անուն աւազակներ ու երկու ընկերները, ինչպէս նաեւ Բաթրոսի մէջ Տիմիթրօ Էրիքան որ աւազակներու համախոհներէն է։

—Նիշամիէ անուն տեղը տասներեք Պուլկարներ տնձնատուր եղեր են եւ Զաղ այրք գիւղի ժողովուրդէն տասերկու տուուոր ալ ներողութիւն խնդրած ըլլալով, իրենց գիւղերը վերադարձեր են։

—Գէրդիքիսէի Բլաչա գիւղին ժողովուրդէն մինչեւ հիմա անձնատուր եղողներուն թիւը հարիւր յիսունէ աւելի է։

—Կայս. զինուորները ձերբակալեր են տասնմեկ աւազակներ որոնք Բլաչա գիւղէն աւազակներու միացած էին. նաեւ Մահիէ լեռներուն մէջ կատարուած խուզարկութիւններուն մէջ կատարուած հանմախոհներէն է։

—Նիշամիէ անուն տեղը տասներեք Պուլկարներ տնձնատուր եղեր են եւ Զաղ այրք գիւղի ժողովուրդէն տասերկու տուուոր ալ ներողութիւն խնդրած ըլլալով, իրենց գիւղերը վերադարձեր են։

—Գէրդիքիսէի Բլաչա գիւղին ժողովուրդէն մինչեւ հիմա անձնատուր եղողներուն թիւը հարիւր յիսունէ աւելի է։

—Կայս. զինուորները ձերբակալեր են տասնմեկ աւազակներ որոնք Բլաչա գիւղէն ա

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ.— Զեռընկնա պաշտօնարանը ծանոյց ամէն կողմ թէ թաղապետական բժիշկներուն ամսաթոշակներ կանոնաւոր կերպով չվճարող թաղապետութեան նախագահները իրենց մէկ ամսաթոշակէն պիտի զրկուին, իբրեւ պատիժ։

ՀԱՅԵՐԸ.—Պեսական Խորհուրդը խորհրդակցութիւն կը կատարէ, որպէս զի Կ. Պոլսոյ մէջ հացերը աւելի եփուն եւ առողջապահական կանոններու համաձայն պատրաստուին։

ԶԻԹԻՆԵԼԷՆ կը հեռագրեն թէ Կ. Պոլսոյ մէջ Սեւ Լերան դեսպան կարգուած է Պ. Եսայան Մարքովիչ որ Զեթինելի արտաքին գործոց պաշտօնեաներէն է։ Այդ ընտրութեան առթիւ Բ. Դրան հաւանութիւնը խնդրուած է։

ՇԻՐԻԷԹԻ ԽԱՑՐԻԷԻ վարչութիւնը, կ'ըսէ Սապահ, 37 ու 38 թիւ չոգենաւերուն նման չորս չոգենաւեր յանձնարարեց Լոնտոն՝ աւելի զարդարուն եւ աւելի արագընթաց։ Նաեւ որոշեց 18 թիւ չոգենաւը նորոգել երեք հազար ոսկի ծախսելով։

ՀԱՐՍԱՆԻՔ.— Ոստիկանութեան նախարար Շեֆիզ փաշայի որդին Լուսթֆի պէյ վաղը պիտի ամուսնանայ Երզրումի նախկին կուսակալ Հաճի Հագգը փաշայի աղջկանը հետ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ մէջ յունիս ամսուն 10,596,000 ղրուշ արժէքով կալուածներու առուծախ կատարուած է։

ԷՏԻՐՆԷԻ կուսակալի օգնական Բիւնգնէտտին պէյի ամսաթոշակը տասը հազար ղրշ. որոշուած է։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Անցեալ հինգշաբթի, առաւօտեան դէմ, երկրաշարժի զօրաւոր ցնցում մը զգացուեր է Իզմիրի մէջ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Սեպտ. 13/26 թիւով Իզմիրէն կը հեռագրեն առողջապահական վարչութեան թէ հնդկական խոզի մը վրայ, որուն ժանտախտի միքրոպը ներարկուած էր, ժանտախտի նշաններ տեսնուեր են։ Հիւանդին վրայ ալ ժանտախտի միքրոպներ տեսնուած են։ Քաղաքին հանրային առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է։

—Սեպտ. 15ին Վերին Եգիպտոսի մէջ ժանտախտէ դէպք ու մահ չէ պատահած։

—Առողջապահական Խորհուրդը պաշտօնապէս տեղեկութիւն առած ըլլալով որ Մարսիլիոյ մէջ առողջապահական հանրային վիճակը գոհացուցիչ է, որոշեց բոլորովին վերցնել նոյն քաղաքին ժամանումներուն համար սահմանուած բժշկական քննութիւնը ու ապահովումները։

ԿԱՑՍ. ԲԺՇԿԱԿԱՆ Ժողովին նիստերը պիտի սկսին յառաջիկայ ուրբաթ իրկունը 19/2 հոկտեմբեր, ժամը 8½ին։

ԲԵՐԱՑԻ կառավարիչ Համիտ պէյ հրամայեց պատկանեալ պաշտօնեաներուն խլկոյն պարպել Թիմոնի, Վենեակի ու Տէրվիշ փողոցներուն հանրատունները։

ՊԻՊԿԻՒ ֆրանսական վարժարանին պարակէզին մէջ աշխատող Ալի անուն գործաւոր մը, երեկ քար հանելու համար պեղում կատարած ատեն, վերէն խոշոր քար մը գլորեցաւ և Ալի տակը մնաց։ Սիւլէյման, Մուսթաֆա ու Բիրիքաշ անուն ուրիշ գործաւորներ իսկոյն օգնութեան փութացին, սակայն այն միջոցին լեռնէն ուրիշ քար մը գլորելով ամէնքն ալ անոր տակը մնացին։ Զորս կողմէ օգնութեան փութալով այդ վերջին երեքը ծանրապէս վիրաւորուած վիճակի մէջ ազատեցին. իսկ Ալի քարին տակ ճմլուած ըլլալով մեռած էր։

ԲԵՐԱՑԻ ՍԻՐՔԸ

Զբօսասէրներուն ա՛ջքը լոյս։ ՀամմէրՇմիթ գերմանական խումբը, որուն մէջ կը գտնուին 60 արուեստագէտ, ձիեր, արջեր, կապիկներ ու չուներ, վաղը իրիկուընէ պիտի սկսի ներկայացումներ տալ Բերայի Սիրքին մէջ։ Այս խումբը լաւ ընդունելութիւն գտած է Եւրոպական զանազան քաղաքներու մէջ, ինչպէս Պէրլին, Վիէննա, Բէլճիա, Պուքրէշ, Պրաիլա։ Բոլորովին նոր տարբերով կազմուած է այս խումբը, որուն արուեստագէտներէն եւ ոչ մէկը խաղցած է մայրաքաղաքիս մէջ։ Սիրքի տնտիրութիւնը կը յուսայ որ թատերասէր հասարակութիւնը պիտի պատուէ իր ներկայութեամբ։

Ներկայացումը կը սկսի ժամը 9ին (Ը. Ե.)։ Դիները չափաւոր։

Տե՛ս չորրորդ երես ԲՐԷՆԴԱՆի մեծ վաճառատան ծանուցումը։

ՓՕԼԷԻԹ ՖԻԱՆՍԷ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ Պ. ԺԻՒԼ, ՖՕՌԻ
Ֆրանսական երկրորդական վարժարան

Դասաւանդութիւն հայերէն լեզուի։

Վարժարանը պիտի ունենայ այս տարի վաճառականական ուսմանց եւ կառավարական պաշտօնատանց ու այլ գրասենեակի վարչական գիտելեաց (ուսուցիչ ի տարէ) նոր ճիւղ մը, յատուկ դասընթացքով։

Բերայի վարժարանը պիտի բացուի դ. 10/23 սեպտեմբերի։

Դասընթացքի վարժարանը պիտի բացուի բ. 8/21 սեպտեմբերի։

Արձանագրութիւնք կը սկսին բ. 25/1 սեպտեմբերի։ 14—20

ԱՌ ՆՈՒՎՕ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ա. ՈՒՋՈՒՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Գալաթիա, Սեկի ճամի փողոց, թիւ 55

Ցիլեալ վաճառատան մէջ կը գտնուի պատի թուղթեր, վարագոյր, սֆոռ, ոսկեզօծ չրջանակներ, եւն. եւն.։

Դիները խիստ դիւրամատչելի են։ 27—52

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՏՈՔԹ. ՄԻՔԱՅԷԼ ԷՖ. ԽՈՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ

Հանգուցեալ Վսեմ. Խորասանճեան էֆ.ի յուղարկաւորութեան ախուր հանդէսը այս առաւօտ տեղի ունեցաւ Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցիին մէջ։ Որոշեալ ժամանակէն առաջ արդէն յուղարկաւորաց երկարաբազմութիւն մը լեցուած էր եկեղեցին։ Ժամը չորսին, տան կարգը կատարուեցաւ հանգուցեալին բնակարանին մէջ։ Հանգուցեալին Տաներէց Տ. Յովհաննէս Ա. Բահանայ Մկրեան առաջնորդեց եկեղեցականներէն Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան, Տ. Հմայակ եպիսկ. Դիմաքսեան, Տ. Դէորդ եպիսկ. Երէցեան, Տ. Ներսէս եպիսկ. Ասլանեան եւ քանի մը քահանաներ, եւ հանգուցեալին բնակարանին մէջ տան կարգը տեղի ունեցաւ։ Հանգուցեալին բնակարանին առջեւ կը սպասէին թաղապետական բարապաններ, ինչպէս նաեւ Դալֆաեան Որբանոցի աշակերտները՝ առաջնորդութեամբ Բրիսխնէ Մայրապետին։ Նոյն թափօրով դագաղը առաջնորդուեցաւ եկեղեցի որ լուսաւորուած էր։ Արարողութեանց կը նախագահէր Ս. Պատրիարքը, իր շուրջը ունենալով Տ. Գրիգորիս արք. Յովհաննէսեան, Տ. Վահրամ արք. Մանկուեի, Տ. Հմայակ եպսկ. Դիմաքսեան, Տ. Դէորդ եպս. Երէցեան, Տ. Ներսէս եպ. Ասլանեան, վարդապետներ եւ զանազան թաղերէ բաղմաթիւ քահանաներ։ Բերայի Աւագերէց Մկրեան Տ. Հայրը սգակիր կեցած էր։ Մեռելական արարութիւնները լրանալէն վերջ Ս. Պատրիարքը բեմը ելլելով յուզեալ շեշտերով դամբանական մը խօսեցաւ ընաքան առնելով Ս. Գրքին սա խօսքը. «Թէ անդանդաղ լինիցիս, հասանիցէ իբրեւ զաղբիւր ամառն քո»։ Ն. Սրբազնութիւնը մարդկային կեանքի վրայ հակիրճ տեսութիւն մը ընելով յիշեց թէ մարդս իր կեանքին մէջ օգտակար հանդիսանալու համար աշխատութեան պայմանը անհրաժեշտ է եւ թէ Իմաստունին ըսածին համեմատ, աշխատութեան ընծայած արդիւնքները ամառուան պէս կը պտղաբերին։

Ս. Պատրիարքը ներկայացուց հանգուցեալը իբրեւ ժրութեան եւ աշխատութեան օրինակ մը, եւ յիշեց թէ հանգուցեալը ազնուական դերդաստանի մը շառաւիղն էր. չեղծեց անոր քրիստոնէական կեանքը եւ եկեղեցասիրութիւնը, եւ նկարագրեց անոր անձը՝ ամէնէն սիրուած, յարգուած, համակրութիւն գտած եւ ամէն իրեն դիմողներուն օգտակար հանդիսացած։ Ս. Պատրիարքը եզրակացուց ըսելով թէ Տէրութեան եւ ազգին օգտակար անդամ մըն ալ կը պակսէր, եւ մաղթեց որ այսպիսի ընտիր անձնաւորութիւններ անպակաս ըլլան։ Ի վերջոյ Ս. հոգւոյն մխիթարութիւնը մաղթեց հանգուցեալին պարագային։

Ս. Պատրիարքին քարոզէն յետոյ հանդիսաւոր թափօրով դուրս հանուեցաւ դագաղը որուն ծոպերը և կերոնները բռնած էին ծանօթ անձնաւորութիւններ։ Յուղարկաւոր ժողովուրդին մէջ կը տեսնուէին հայ եւ օտար երեւելի անձնաւորութիւններ, եւ հայ ու օտար բժիշկներու դասը, գերման Բողոքականաց Episkopոսը, Լեքոքը փաշա, կայս. բժշկ. Ժողովին անդամներէն Տոքթ. Սթէքլիս, Տոքթ. Բամպուրոզլու, Սիւլէյման Նաման պէյ, Նիքոլաքի փաշա, Արիզոլիի փաշա, Դուսթրոփաշա, Տոքթ. Նաֆիլեան փաշա, Լամպիքի փաշա, Էսկար պէյ Տիւզ, Արիկ էֆ. ՈնՆեան, Գարրիէլ էֆ. Նորատունկեան, Իլիաս փաշա, Կօլմա փաշա, Լուիճի պէյ. Տէրդան էֆ. Եուսուֆեան Բաղ. Ժողովին անդամները գրեթէ ամբողջութեամբ, Բերայի Թաղ. Խորհուրդը, ինչպէս նաեւ ուրիշ շատ մը ուսուցիչներ եւ բժշկական վարժարանէն ալ 65 ուսանողներ։

ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԴՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Երեկուան փրանսերէն եւ այս առաւօտուան թուրքերէն թերթերը ամէնքն ալ խորին ցաւով կ'արձանագրեն Տոքթ. Խորասանճեան էֆ.ի մահը, գնահատական տողեր նուիրելով անոր յիշատակին։

Մոնիթէօր կը գրէ.— «Խորին ցաւով կ'իմանանք մահը Տոքթ. Միքայէլ էֆ.ի Խորասանճեանի, որ մեռաւ երէկ։ Այս լուրը դառն յուզում մը պատճառած է ո՛րքան բժշկական մարմնոյ՝ նոյնքան ալ պաշտօնական եւ ընկերային շրջանակներուն մէջ, ուր ընդհանուր կերպով յարգուած էր։ Մայրաքաղաքիս ամէնէն ուշագրաւ դէմքերէն մէկն է որ կ'անհետանայ։ Բժշկական մարմինը յանձին անոր կը կորսնցնէ դիտական հոյակապ անձնաւորութիւն մը, որուն աշխատութիւնները բարձրօրէն գնահատուած էին։ Խորասանճի էֆ. կայս. Բժշկական վարժարանին պատուակալ ուսուցիչ էր եւ անդամ՝ Բաղաքապետութեան առողջապահական Խորհրդոյ։ Այս կրկնակ հանգամանքներով, շատ կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած է, որովհետեւ հանրային առողջապահութեան վրայ ունեցած իր կարծիքները եւ այն գործօն մղումը՝ զոր գիտէր տալ ամէն բանի, միշտ առաւելութիւնը ունեցած էին հակառակորդներու չնդդիմելու։ Իր հեղինակութիւնը անվիճելի էր մէկ խօսքով։»

Սպասաւոր կը գրէ ի մէջ այլոց.— «Մայրաքաղաքիս բժշկական դասը անչուշտ խորապէս պիտի զգածուի կորսնցընելուն համար այս պաշտօնակիցը, որ, երկար տարիներ, պատիւ բերած էր իրեն եւ իր վրայ մեծ փայլ մը ձգելով աշխատած էր այդ մարմնին համաբաբ տարածելու օտար համալսարաններու մէջ»։ — «Տոքթ. Խորասանճի մահը, կը դրէ Հերբլs, մեծ կորուստ մըն է Կ. Պոլսոյ բժշկական մարմնոյն համար, որուն ամէնէն հեղինակաւոր անդամներէն մէկն էր հանգուցեալը։ Բժշկական բարձր հեղինակութիւն մըն է որ կ'անհետանայ, եւ մեծ վերծաուութիւն ունեցող ախտաբան մը որ անուն մը ունէր եւ ո՛ բարձրօրէն գնահատուած համբաւ մը կը վայելէր։ Վեհ. Սուլթանը մեծ համբաւ մը կը բարեհաճէր տածել անոր մասին, եւ յաճախ կայս. ընտանեաց անդամները ինչպէս նաեւ ուրիշ բարձր անձնաւորութիւններ դարմանելու պաշտօնը յանձնած էր անոր։»

* * *

Իգնատ հեռաւեալ չանեկան յօդուածը կը նուիրէ հանգուցեալ Խորասանճեան էֆ.ի.—

«Կայս. Բժշկական վարժարանին ախտաբանութեան պատուակալ ուսուցիչ տոքթ. Խորասանճը էֆ. առջի օրը ժամ 9 ½ին Բերայի իր տանը մէջ մեռաւ սրտի հիւանդութենէ։ Անոր մահը բժշկական այն տեսակ կորուստ մըն է որ ամէն կողմէ անկեղծ ու խորին ցաւ առաջ կը բերէ։ Խորասանճը էֆ.ի ծառայութիւնները բազմակողմանի են։ Խորասանճը էֆ. իր ընտիր յատկութեանց տեսակէտով իրաւամբ արժանի էր գրաւած դիրքին։ Այդ արժանաւորութեան ամէնէն փայլուն ապացոյցն է այն վստահութիւնը ու մասնաւոր յարգանքը զոր կը վայելէր մայրաքաղաքիս ժողովրդեան ամէն դասակարգերուն մէջ։ Այսօր երբ Խորասանճը էֆ.ի անունը տրուի, ամէն ոք, մեծ ու փոքր, կ'երեւակայէ պատուաւոր, վստահելի, գիտուն, կարող ու խղճամիտ ձեռնհաս բժիշկ մը։ Բժիշկներու մէջ այդքան ընդհանուր համբաւ մը շահելու համար դիւրաւ կ'ըմբռնուի թէ այդ անձնաւորութիւնը որքան մեծ աշխատութիւններ տարած եւ որքան ծառայութեանց ենթարկուած է։ Խորասանճը էֆ. մեր երկրին մէջ թէ՛ ուսուցած եւ թէ զարգացուցած է ճիւղ մը՝ այսինքն ընտանիքի բժշկութիւնը։ Ամէն օր դնաւ չէր վարաներ այդ պարկեշտ մարդը ընտանեկան բոյնին ամէնէն մտերմական մէկ մասին մէջ ընդունելու։ Մինչեւ Խորասանճը էֆ.ի գալով շատ քիչ բժիշկներ կրցած են այդքան մեծ անկեղծութիւն մը ապահովել իրենց դարմանած հիւանդներուն։ Այդ ազնուաբարոյ անձնաւորութիւնը այնքան փափկանկատութեամբ ու ազնուութեամբ կը վարուէր հիւանդներուն հետ որ, հիւանդներուն հետ խօսակցելը տեսողները կը կարծէին թէ հօր մը ու զաւկի մը եւ կամ ընտանեկան սեղանի մը խիստ մտերմական խօսակցութեան ներկայ կը գտնուի։ Խորասանճը էֆ.ի, իր կարողութենէն զատ, ազնուութիւնը, բարեսրտութիւնը, բարեացակամութիւնը եւ հիւանդներուն հոգեկան վիճակը գիտնալու առաւելութիւնն էր որով ամէն ոքանոր կը դիմէր։ Խորասանճը էֆ.ի ամէնէն մեծ առաւելութիւնն էր դեղ եւ առողջապահական միջոցներ յանձնարարելու առթիւ, հոգածու հօր մը պէս տերկիւղ թափանցել ուղիւը հիւանդին ծածկել ուզած գաղտնիքներուն, որով հիւանդին մէջ առաջ կը բերէր հակում մը, հրապուրանք մը եւ անձնաթաղութիւն մը, ինչ որ խիստ անհրաժեշտ է հիւանդ մը բժշկելու տեսակէտով։ Այդ անձնական առաւելութիւնը ամէնէն մեծ ուսուցիչներուն եւ ամէնէն ճարտար բժիշկներուն քով անգամ հաղուագիւտ է։ Աւարիկ բարձր կարողութեան միացող այդ մասնաւոր առաւելութեանց ազդեցութեամբն էր որ Խորասանճին դեղը յանկարծ կը կասեցնէր հիւանդութիւնը։ Ցարգելի ուսուցիչը դասախօսութեան պահուն բժշկութեան այդ ամէնէն նուրբ եւ անհրաժեշտ կէտերը բացատրելով կ'ըսէր.

«Շատ անդամ ձեր տուած դեղերէն, դեղարաններէն առնուելիք բաներէն աւելի ձեր փոքր մէկ ընթացքին, մտերմական մէկ խօսքին, հոգածու մէկ արարքին ազդեցութիւնը կ'երեւայ։ Ձեր հիւանդներուն հարիւրին իննսունը, ձեր դեղերէն աւելի ձեր մխիթարութիւններէն եւ ձեր ախտաճանաչութենէն աւելի ձեր ընթացքէն կ'օգտուին։»

Խորասանճը էֆ. այն բժիշկներէն էր որոնք քննելէ ու հարցուփորձէ բնաւ չեն ձանձրանար եւ հիւանդութիւնը չի հասկցած վճիռ չեն արձակեր։ Ըսածը գիտէր, չգիտցած չէր ըսէր, դարմանումի մէջ արդիւնքէն աւելի պատառին վրայ ազդելիք միջոցներու կը դիմէր. Ամէնատեն նոյնկանք կը զգար մէկ հարուածով հիւանդութիւն մը մեռնիլ նետելէն, զոր ժամերով կատարուած զննութիւնով իսկ կարելի չէ. այդ բանը բնաւ չէր ըրած։ Խորասանճը էֆ.ի մահը պէտք է որ վիշտ պատճառէ օսմանեան բժիշկներու մէկ մեծ մասին, վասն զի ամէնքն ալ անկէ օգտուած են։ Խորասանճը էֆ. բժշկական վարժարանի մէջ ամէնէն աւելի ախտաճանաչութիւն ուսուցանելու եւ այդ նուրբ արուեստը ուսանողներուն լաւ ըմբռնել տալու կ'աշխատէր։ Արդէն առածի կարգ անցած է անոր մեծ սէրը իր արուեստին ու պարտականութեանցը նկատմամբ։ Եղանակին ամէնէն ատստիկ օրերուն մէջ ալ Խորասանճը էֆ. ախտաբանական հիւանդանոցը ներկայ կ'ըլլար, եւ եթէ հիւանդ չգտնուէր, բժշկութեան բարոյական ու տեսական կողմերուն վրայ կը ճառէր։ Աւելորդ է գովեստ կարդալ Խորասանճի էֆ.ի լսելու, չօշափելու եւ լաւ դատելու կարողութեանը վրայ։ Դիտութեան ամէնէն նոր յառաջդիմութիւնները եւ ախտաբանութեան ամէնէն նոր հրատարակութիւնը ամբողջովին գետեղած էր յիշողութեանը մէջ եւ դասաւանդութեանցը մէջ ամէնէն նոր դրութիւնները ու միջոցները գործադրելու կը ձեռնարկէր։ Խորասանճը էֆ.ի ամէնէն աւելի սիրած ու առաջ տարած բանն էր գիտութեան գործնականը ու կիրառումը։ Անոր գիտութիւնը ու իմաստութիւնը վրայ վստահութիւնը այն աստիճան էր որ ոչ միայն ուսանողները, այլ կարելի է Կ. Պոլսոյ ամբողջ բժիշկները զայն բժշկութեան կենդանի գիրք մը նկատելով, ամէնէն դժուարին ախտաճանաչութեանց մէջ վերջապէս անոր կը դիմէին։ Բժշկական խնդրոյ մը համար Խորասանճեան ինչ որ ըսէր, ամէնուն կողմէ ճիշդ ու յարմար կը նկատուէր, եւ իրաւ ալ այնպէս էր։ Խորասանճը էֆ. հետզհետէ որատասաւոր կերպով աւելցող յանախորդներուն մեծ մասը ախտաբանական վարժարանը ղրկելով, կ'աշխատէր ուսանողներուն օգտակելուն։ Բժշկութեան ուսուցման ամէնէն դժուարին ու կասկածելի կէտերը անկէ կը հարցուէին։ Այս էջերը անաւարտ են պարզելու Խորասանճը էֆ.ի ախտաճանաչութեան առաւելութիւնը, գիտութիւնը ու արուեստին բուն իսկ որքանութիւնը։ Այդ եռանդուն ու իմաստուն վարպետը, որ մեր երկրին մէջ եւ ոչ մէկ բժշկի ձեռք բերած կատարեալ համբաւը չնահ է, այդ համբաւէն չգանալով դիտութիւնն ու արուեստը չէ լքած, ուսանելէ եւ ուսուցանելէ բնաւ չէ ձանձրացած եւ իր կեանքին մինչեւ վերջին վայրկանը արուեստին բոլոր յառաջդիմութեանց սեղեակ ըլլալ ուզած է։ Այս պարագաները պէտք է որ օրինակելի դաս մը ըլլան բոլոր բժիշկներուն համար։

«Խորասանճը էֆ.ի անհատական կեանքը ու ընտանիքին վիճակն ալ յիշելու արժանի է։ Բժիշկ մը որ մտած տունը իբրեւ հայր մը կը մտնէ, շատ դիւրաւ կ'ըմբռնուի թէ իր տունը, իր ընտանիքը օրքան մաքուր կը պահէ։

«Մի՛քայէլ Խորասանճեան էֆ. սեղանաւոր Խորասանճեան Պետրոս Ամիրա աղայի զաւակն է։ Կ. Պոլսոյ մէջ ծնած է 1835ին։ Հայրը որ հարուստ եւ խելացի մարդ մըն էր, Թէոֆերի իր տանը մէջ կրթած զաւկին վրայ խղճմտութիւն եւ լրջութիւն տեսնելով 13 տարեկան եղած ատեն Բարիզ ղրկեց՝ ուսում առնելու համար։ Խորասանճը էֆ. նախ Բռնաբաստէի լիսէն յաճախեց եւ պակաւորի քննութիւնները տալէ յետոյ Բարիզի բժշկական համալսարանը մտաւ։ Տասը/Ի տարի տեւեց ուսման շրջանը։ Հոն իր ուսուցիչներուն եւ մտաւանդ ամենանշանաւոր Բոթէն ըրոթէֆորին մասնաւոր ջանքերով կատարեալ ուսում առաւ։ 1859ին կարեւոր «թէզ» մը գրեց որ մեծապէս գնահատուեցաւ ու բժշկական վկայական ստացաւ, եւ յետոյ Կ. Պոլիս դարձաւ որպէս զի իր առած ուսումէն իր երկրին ալ օգտուի։ Հոս բժշկութեան ձեռնարկեց։ Նախ ծովային նախարարութեան պահանջումով Թաիրի Պահրի շրջանները բժիշկ կարգուեցաւ՝ դեր-գնդապետի ոմսաթոշակով ու պարէնով։ Տարի մը ետքը կրթական նախարարութեան գիտական ժողովին անդամ անուանուեցաւ երկու հազար ղրուշ ամսաթոշակով։ Այդ ժողովին ընկերման հետեւանքով բժշկական կայս. վարժարանին արտաքին ախտաբանութեան ուսուցիչ կարգուեցաւ։ Անցեալ տարի, իր խնդրանքով, հանգստեան կոչուեցաւ եւ ամսաթոշակ ու պատուակալ ուսուցչի տիտղոսը շնորհուեցաւ։ Ամսաթոշակ մը կայս. բժշկական ժողովին նախագահեց։ Մինչեւ իր մահը տղոց յատուկ Հայիրէ հիւանդանոցին պատուակալ բժիշկն էր։ Բաղաքապետութեան մէջ կազմուած հանրային առողջապահական ժողովին ալ անդամ էր։ Խորասանճը էֆ. ամէնէն աւելի կարծքի հիւանդութեանց մասնագէտ ըլլալով, կայս. կառավարութեան կողմէ Տոքթ. Թէյլի փաշայի հետ Պէրլին ղրկուեցաւ՝ տոքդ. Բոխի կողմէ հիւծախտին դէմ գտնուած չիճագեղին նկատմամբ տեղեկութիւն առնելու։ Խորասանճը էֆ. ունէր առաջին կարգի Մէճիտիէ ու երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշանները եւ Իմթիազի ու Լիյագաթի ոսկի չքադրամները։ Խորասանճը էֆ. վախճանեալ տոքդ. Սէրվիչէն էֆ.ի աղջկանը հետ ամուսնացած եւ երկու մանչ ու երկու աղջիկ զաւակ ունեցած է։ Մէկ որդին՝ Պետրոս պէյ հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդականի օգնական է. միւսն ալ Յովհաննէս պէյ՝ բժիշկ է։ Աղջիկներէն մէկը հարս դացած է Հունդարիա բնակող Ֆոն Բրունքլ ընտանիքին եւ միւսն ալ Իզմիր՝ Եւսուֆեան ընտանիքին։

«Յաւակցութիւն կը յայտնենք եւ մխիթարութիւն կը մաղթենք անոր ընտանիքին եւ մեր երկրին բժիշկներուն՝ այդ յարգելի ուսուցիչին մահուանը առթիւ որ թէ՛ իր զաւակներուն եւ թէ բոլոր հիւանդներուն նկատմամբ միշտ հոգածու վարմունքով նշանաւոր հանդիսացած է։»

ԿԱՄԱՅԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ ՄԸ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ, 9 Սեպտ. 903

Աբեւելքի 5332 թուոյն մէջ «Ակնամուտ» ստորագրութեան տակ յօդուածին իմաս, մեր Առաջնորդ Հայր Սուրբը եւ Բաղաք. Ժողովոյ ատենապետ էֆ.ն բարկացած կը կանչեն Տ. Շիղայ քահանան, Ուսումն. Խորհրդոյ հրաժարեալ անդամը, եւ կը պահանջեն որ այդ յօդուածին դէմ հերքմնագիր մը պատրաստէ ու իրենց բերէ. սակայն Տ. Շիղայ կ'ընդդիմանայ եւ յօդուածին պարունակութեան հիմք ըլլալը կը յայտնէ։ Քանի մը օր վերջը, սեպտ. 3ին գումարուած Բաղաք. Ժողովը հեռաւեալ պաշտօնագիրը կ'ուղղէր Տ. Շիղայի, Առաջնորդ Տ. Եղնիկ վրդ. Պապեանի կողմէ ստորագրուած.

«Արժ. Տ. Շիղայ քհնյ. Զիւլալեան

«Բաղաք. Պատկ. Ժողովը նկատելով թէ Վարչութեան ընդդէմ գրուածին ձեր կողմանէ խոստացուած հերքմնագիրը Ժողովի ատենապետին բերած չէք, ցաւ ի սիրտ ստիպուեցաւ հետեւեալ որոշումները ընել եւ հաղորդել ձեզ թէ որովհետեւ փոխանակ վարչական գործերու ձեր ծառայութեամբ օգնելու (?) չարժուիթ մը դրածած(?) էք հասարակութեան մէջ (ըստ լրագրի յօդուածին) ուստի յաւագոյն սեպեց դադրեցնել զձեզ թէ՛ Ուսումն. Խորհրդոյ անդամակցութենէն, եւ թէ՛ դպրոցաց մէջ կրօնի դասախօսութեան պաշտօնէ, միայն իբր քահանայ յանձնարարելով Առաջնորդ Հօր իրաւասութեան։»

Այդ պաշտօնագրէն կարելի է դատել, կարծեմ ստորագրողներուն ի՛նչ ոգւով շարժիլը։

Մաշալի միայն աւելցնենք թէ Տ. Շիղայի պարտք տեղը քաւել տուին մեղք մը զոր ինք գործած չէ, եթէ երբեք մեղք կը համարուի ճշմարտութիւնը հրապարակելը։

ԱԿԱՆԱՏԵՍ ՄԸ.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Մագրիգիւղի եկեղեցւոյ Սնտուկին ի նպաստ կազմակերպուած թատերական ներկայացումը տեղի կունենայ այս գիշեր՝ գիւղին թաղապետական թատրոնին մէջ, օսմ. թատերական խումբին կողմէ առաջնորդութեամբ Մ. Մանկեան էֆ.ի։ Ներկայացուելիք խաղն է ՖՈՌՈՒ ՖՈՌՈՒ, թատերգութիւն 5 արարուածով, որուն պիտի յաջորդէ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, Դեղին ձեռնոցներ։ Միջնարարներուն պիտի նուագէ եւրոպական նուագածուաց ընտիր խումբ մը։

Այս երեկոյթին բարեգործական հանգամանքը եւ զայն չգեղ ընելու նուիրուած ջանքերը տարակոյս չեն թողուր որ Մաքրիգիւղի թատրոնը լեցուն պիտի ըլլայ այս գիշեր։ Գլխաւոր դերակատարներն են՝ Տիկնայք Հէքիմեան, Բնար, Սաթենիկ, եւ Մանկեան, Պէնիէմէնեան, Շահինեան Ալէքսանեան, Զապանեան էֆ.ները։ Ներկայացումը պիտի սկսի գիշերուան ժամը 3ին։

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԵՍՈՒՆՔԱՆԹԻՒՆՈՒԼ)

ՎԻԷՆՆԱ, 29 սեպտ.— Երեսփ. Ժողովը ընդունեց կայս. հրամանագիրը՝ ողողումներու հետեւանքով վնասուած նահանգներուն Պետութեան կողմէ օգնութիւն ըլլալու խնդրոյն համար։

—Երէկ, Աւագաց Ժողովին նիստը բացուելու պահուն, ատենապետ Վինտիշկրաց իշխանը յուզեալ շեշտերով խօսեցաւ Լէան ԺԳ. Պապին մահուանը վրայ. թուեց անոր արտասովոր յատկութիւնները եւ մեծ գործերը որոնք կ'ապահովեն յիշատակ մը ու մշտնջենական յարգանք մը ամէնուն կողմէ։

ՏԱՐՄԵԹԱՍ.— Ռուսիոյ կայսրը Վիէննա ուղեւորեցաւ։

ԲԼՇԹԱ.— Հունգարիոյ նախարարապետ Բուլչ Հէքէրլարի կոմսը հրաժարեցաւ։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԲԱՐԻԶ.—Այսօր Մէտանի մէջ հանդէս մը կատարուեցաւ Էմիլ Զոլայի մահուան տարեդարձին առթիւ՝ կազմակերպուած անոր բաղեկամներուն կողմէ։ Քանի մը ճառեր արտասանուեցան։

ՊԷԼԻՊԱՏ.—Սքոբլիէնան այսօր բացուեցաւ առանց միջադէպի։ Նորէն կ'ըսուի թէ թագաւորը Սալա Կրուիչ զօրավարին պիտի յանձնէ խորհրդարանական նոր նախարարութեան մը կազմութիւնը։

ԲԱՐԻԶ.— Բաղաքային դատարանը, Բանամայի ջրանցքին պարտատէրներուն խնդրանքը նկատողութեան առնել, վճիռ մը արձակեց, որով կ'արգիլեն Ընկերութեան հաշուետարարը՝ Պ. Լեմարքի կընքել ծրագրեալ պայմանագրութիւնը Մ. Նահանգաց կառավարութեան հետ։

ԼԻՎԷՐՊՈՒԼ.—Նիւ-Եորքին մէջ ցորենի գիները միշտ տակաւ են։ Հոս գոցուեցաւ 6/2/12։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ նախարարական տագնապին լուծումը մօտ է։

—Լորտ Միլնէր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Պալֆուրի հետ։

ԲԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի նախարարապետ Պ. Բոնպ որ անպաշտօն կերպով Մարսիլիա կը գտնուէր, Սէվիլիա գնաց։

ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կ. ՅԻՇԵՑՏՆԵՐԻ ԹԷ.

Դասարաններու լուսագոյն կազմակերպութիւնն ու կանոնաւորութիւնը, ինչպէս եւ ծրագրի ու ժամանակացոյցի ճիշդ գործադրումը կարելի կ'ըլլայ՝ շնորհիւ

ՆՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԵՐՆԻ

որ կը բաղկանայ 10 պրակներէ եւ կը բովանդակէ նախակրթութեան բոլոր ճիւղերը որ կ'աւանդուին Ազգ. վարժարաններու մէջ։

10 պրակի գինն է 30 ղրշ.
Փոստի ծախքով 35 »

Դիմել առ. ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԻԹԵԱՆ
Խորասանճեան խան, Սիրէճի Կ. Պոլիս

ՂԱՒԱՔԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Սակարանի 15 օրուան հաշուեյարդարումը կատարուելով 1000 քոնսոլիտէի 100 ղրշ. եւ երկաթուղիի հատին 40 անդմ. ռեբատ որոշուեցաւ։

Վաղը Սակարանը հրէից տօնին առթիւ գոց պիտի մնայ։

ՓԱԿՈՒՄ 16 Սեպտեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ռ.	21	27 ½
Ամէնէն բարձր գին	»	21	35
Ամէնէն վար գին	»	24	24
Բումէլիի երկաթուղի գոց	ֆր.	173	75
Ամէնէն բարձր գին	»	124	89 ½
Ամէնէն վար գին	»	122	50

ԲԱՑՈՒՄ 17 Սեպտեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ռ. Դ.	24	33
Բումէլիի երկաթուղի	ֆր	123	87 ½
Շերքէթի Խայրիէ		30	—
Օսմանիէ		—	—
Ռէմի		—	—
Օսմ. Գանքա		—	—
Բանկի Ոթէնէրալ Օթմ.		—	—
Նոս. Օթմ. Շանմ է Վայլաս		—	—
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	30
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	95
» ժուիսանս		110	—

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Envoi gratis et franco

du catalogue général illustré, renfermant toutes les modes nouvelles pour la SAISON d'HIVER, sur demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie

PARIS

sont également envoyés franco, les échantillons de tous les tissus composant nos immenses assortiments, mais bien spécifier les genres et prix.

Envoi franco de port jusqu'à destination de toute commande de 50 francs payée par avance, pouvant être expédiée en un seul colis-postal.

Les envois qui ne peuvent être faits par colis postaux, sont expédiés franco Marseille ou, sur demande, *franco destination*, à partir de 100 fr. moyennant 5 % d'augmentation sur le montant de la facture. — Ces envois peuvent être expédiés contre remboursement.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զուտ փոխադարձ, հիմնուած 1845թն

1902 Յունուար 1ին նպաստաւորիչ դոյզք՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխառութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000ԷՆ աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը. և որոնց կը պատկանի բոլոր լաւերը: 1901ին ապահովագրելու վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ Ֆր. 17,500,000:

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ռեզերվային բոլորը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութիւնի կը յանձնուած բոլիսներին աւելի անկոչ մեռնդ և շահաւոր պայմանագրութիւնն է: յանձնուած օրէն սկսեալ տնվիլելի է, ըստ դատման, համարդութեան, մահուան ռիսկերուն և պատճառին, ինքնասպանութեան և մինչեւ իսկ պատերազմի տարին: Տիզնղկական բոլիսը կ'ներառնուի փոխառութիւններ 3 տարի ապահովագրեալի վճարելէ յետոյ, առանց յետադարձ ապահովագրեալն հարկաւոր առնելու. այս փոխառութիւնին գումարները զուտ զուտ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պարմանաժամ ներառեալ ինչպէս գնալու համար ապրելու, վճարումները գործադրելու մինչեւ 5 տարի վճարելու չարունակելու առանց ընդհատելու, յետաձգեալ ապահովագրիները 5 առ 100 տոկոսով հոնդգրի վճարելով. մեկ տարեկան բնելի յետոյ իրաւունք կորուստ չկայ: Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, ոչնչաց ոչ այլ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հասնուցուի ամրագրութեան առանց կեղծիք առնելու անվճար մնացած ապահովագրիները:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պարտվանն ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պարտվաններուն ամենէն աւելի նպաստաւորն է! Աւելի մանրամասն նշանակներ համար՝ գրեցէք:

Տնօրէնութիւն և Գործակալ
Հ. ՌԻ. ՀՈՒԼԻՕՆ եւ ԸՆԿ.
Գլխաւոր Գործակալ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

Գալաթիա, Հուլիոն խան
Վերջին գետնայարկ, Վենետիկեան խան
Դալաթիա

ԶԷՅԹՈՒՆՑԻ ԲԱԹԷՆԹ

ԻՆՊԷՆՏՐՈՊԼ ՍԷՅԹՍ

ՕՍՄ. ՊԱՆԲԱՅԻ ՆԱԽԿԻՆ ՏՆՕՐԷՆ ՍԸՐ ԷՏԻԱՐ ՎԻՆՍԸՆԹԻ ՎԱՃԱՌԱԳԻՐԸ՝ Ուղղուած Զէյթունցս Բաթէնթ Էնս Լիֆ Ընկերութեան

Պարոններ,

Մեծ հաճոյքով ձեզ կը ծանուցանեմ թէ Օսմ. Կայս. Պանքայի մէջ հաստատած ձեր դրամարկղի սենեակները կատարեալապէս գոհ թողուցած են մեզ: Կրնամ ըսել թէ այն ճարտարութիւնը որով հաստատուած են այդ դրամարկղի սենեակները, համապատասխանած են սեղանաւորական այդքան մեծ հաստատութեան մը պէտքերուն:

ԷՏՈՒԱՐԴ ԷՆՏ ՍԸՆ
Ալպէմնի խան, Պոլիս

Հայթայթիլ Օսմ. Կայս. Պանքայի. դրամարկղի սենեակներ կազմակերպող գործակալութիւններ Գալաթիոյ, Պոլսոյ եւ Բերայի մէջ, մասնաւորապէս Սքիւտարի եւ Մանաստիրի մէջ:

ԵՈՍՓ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ

ԲԱՐՁՐ. ԿԱԼԼԷՍՍ ԻՇԽԱՆԻՆ

Մեքենայի ամէնէն մեծ յանձնարարութիւնը որ եղած բլլայ կառավարութեան մը, Ընկերութեան մը կամ անհատական Տան մը կողմէ, այն յանձնարարութիւնն է որ Եոսֆ Թիբրայիրը Քըմբէնիի եղած ու Հնդկաստանի կառավարութեան յատկացուած է: Սրբոյդ անգամ բլլալով, Բրիտանական կառավարութիւնը 150 Մեքենայի յանձնարարութիւն կուտայ Եոսֆ Թիբրայիրը Քըմբէնիի, ինչ որ մինչեւ հիմա տրուած չէ Ռնայի: Ասիկա անվիճելիօրէն ցոյց կուտայ թէ

Եոսֆ գրելու լաւագոյն մեքենան է.
Արեւելքի համար Գործակալ
ԷՏՈՒԱՐԴՍ ԷՆՏ ՍԸՆ

Պոլիս, Ալալէմնի խան, Մէյսանէրդ փողոց: 19—52

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին
Կայսերական Իրատէով

Ամ. Կ. 2/14 Օգոստոս 1892
Թուականը
(20 Աքիլ 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Գաղատայ Դալաթիա

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Գանգայի մասնաճիւղը Եէնի Հոգի Հ. փողոց Օսմ. Նամակատան դիմաց:

Դեպ-գործակալ Պոլսոյ կողմը Գ. Ի. Զաւօխ
Մարդուհեղլոյ Զարդեղ խան, թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն ամէն քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի: 194

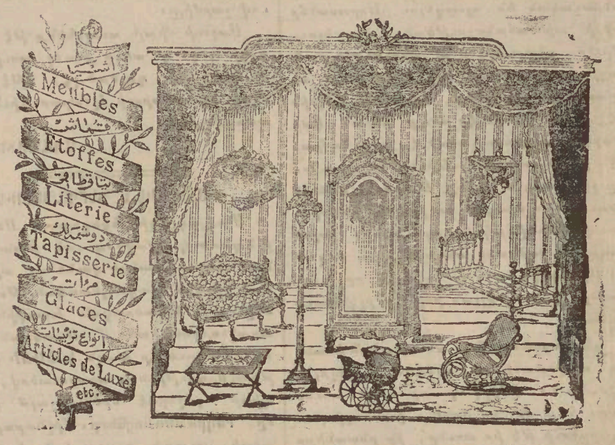

ԱԼԻ ԲԻԶԱ ԷՖԷՆԴԻ

Գալաթիայի Հայոց եկեղեցիի դէմ թիւ 25

ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

ԶՂԱՑԻՆ ԷՔ

ԿԱՐԴԱՑԼԻՔ, ՊԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

Ամենէն շնչին պատճառով չատ ան գամ ղղային հիւանդութեան կ'ենթարկուիմ. և եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինք դարմանել սաստիկ հիւանդութիւնը ասոնցմէ աւելի կ'ուռճանայ և մինչեւ իսկ ապագայ դասակներուն կը փոխանցուի: Լուսնոտները, և ուրիշ ղղային հիւանդութենէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողքէն ժառանգած են ասոնցմէ հիւանդութիւնն և կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով ասոնք, իրենց այս սարսուռն դժբախտ վիճակին հասած են:

Զղային հիւանդութեանց ամէն տեսակներն ալ չատով կը բժշկուի «Էթէ հիւանդը կանոնաւորաբար գործածէ ՎԱԼԼԻՒԱՆԱՑ ՏԸ ԲԻԼԻԼՕ» անուն աշխարհահռչակ դեղը:

Այս դեղը անմիջապէս կը հանդարտեցնէ լիզերն և ղղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը արագ և վերջնականապէս կը բժշկուին երկար ժամանակ կենալ գործածուելու առնելը բնութեան կարգ անցնելու և ապրելութիւնը կորսնցնելու: Անքնութիւնը, քնաբերութիւնը, կէս գլխու ցաւը, տիզամարտութիւնը խեղդ թիւնը, մտաբկոտութիւնը, խանգարանկարողութիւնը, ցասկոտութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, ղղային հոգը, սրտի բաբախումը, մարմինը, սրտինը. մղձաւանջը, կանանց սովորական անկանոնութիւնը, դժուարաշարժանութիւնն ու ղղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը եկ բժշկուի ՎԱԼԼԻՒԱՆԱՑ ՏԸ ԲԻԼԻԼՕ դործածելով: Կեղծերէն ղգուշանալ: Կը ծախսուի ամէն մեծ դեղագործներու և դեղի մթերանոցներու մէջ:

ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել մեծարգոյ հանրութեան թէ Ղալաթիա Խալիլ Փաշա Խան փողոց թիւ 13 խանութը ճաշարանի վերածելու յառաջիկայ յունիսի սկիզբները պիտի բացուի, «Օսմանը էվ եկմէքճանէսի» անուամբ:

Արդէն վստահ հանրութեան քաջալերութեան վրայ, կը յայտարարեմ որ աւելի հոգ պիտի տանիմ ընտրանաց եւ համով հատով տուն իկերակուրներ պատրաստելու եւ գոհացում տալու ըստ կարելւոյն:

Գոնսոլիտ խանի նախկին ծանօթ խոհարար
ՀԱՍԻ ՆՇԱՆ ՊՕՂԼՈՍԵԱՆ
34 – 36

Ցանձնարարեցի իմ հիւանդներուս ու ինֆլիւէնցային հետեւանքը եղող սաստիկ հարբուխին եւ նամաստինակ ուրիշ հիւանդութեանց համար գործածեմ տաք կաթի խառնուած Քրոնսորքի հանքային ջուր, եւ լաւագոյն արդիւնքը ձեռք բերի:
ՏՈՔԹ. ՍՔԷՓՈՒԼԻՍ

ՇՈՓՈՆԱՅԱՑՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Մ. ԲԱԳԷՆ ԵՒ ՀԱՅԵՑԿԱՆ
Ն. ԲԱԳԷՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Յամենայն տեսակի Բաղնիքի համար, Առաջին կարգի 245 Ֆրանկ. Բ. կարգ՝ 175 Ֆրանկ. Ցնծիկաբնակներու համար, որ թիւ Գալաթիայի Բոսֆ Հաճի Գարագէօզ վ. 51 Բ. ԹԸՂՈՒՄ

ԱՆԳՈՒՐ

Հիմնեալ 1858ին

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒԱԾ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՏԱՐԱՆԵԱԼԸ

Երաշխաւորութեան գումար Ֆր. 165,000,000 | Վնասեալ գումարներ Ֆր. 277,000,000

Թուրքիոյ եւ ծուանասանի համար ընդհանուր գործակալ
ՍԻԿՍԹՐԻՏ ԱՏԼԷՐ

Սքամպոլ Ապուս Էֆենտի խան

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՑԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Co.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած բլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակները եւ կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել: Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ չքաղդամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն:

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ:

Սինկէրի մեքենաները կը ծախսուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ:

Բերա (1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 եւ 343 կրկին
(2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց:
Կալաթա (1. Սինկէր խան Թիւնէլի հոսէ
(2. Թրամվայի կայարանին դիմաց:
Պոլիս (1. Սուլթան Համամ թիւ 2
(2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13:
Սկիւտար Զարէզ պոյը, թիւ 120:

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի: Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ օղլուի տունը:

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐՆ

ԲՈՒԼՍԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓՈՆԱՅԱՑՈՒ

Ընդհանուր Հրի Կ. Գալատայի Սեհասայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1069	Գոմս	1497	Եօզգ	1011	Մարմ	724	Բօզգարթ	186
Ալէքթ	3607	Գօնկս	2906	Կրօտոս	1695	Մարլկս	2273	Սարթ	1113
Անճէլս	1541	Գարոս	895	Հիրս	775	Մարգէլս	3709	Ցիքթս	1735
Արիոսգս	2271	Գիտս	4311	Հիտակս	1581	Միքսաս	3567	Միլվիս	1193
Գասանս	1822	Ցամնս	937	Հինտս	3720	Միլս	1957	Պրէս	1200
Գորտոնս	1264	Ցուրս	2383	Հօրացիս	3690	Մենդէլսէն	1735	Գասս	1328
Գրամս	1076	Ցրաս	1713	Հուսարը	595	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսրն	1546
Գրիտս	341	Ցինամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գրֆիֆալս	4431	Լարս	2464	Իսաոս	5540	Օհիս	4100	Թօլէտս	1470
Գէյրս	1671	Լիտսրատս	1526	Ֆիլնս	1080	Ոնթարիս	4036	Թորրիտս	487
Գուիրսս	1837	Նրազս	1841	Ֆլէս	1053	Օրլանս	1535	Ուրպնս	2429
Գաուէս	1244	Ցիտս	954	Ֆօլբինս	2307	Թալէրմս	1637	Վասրս	1914
Գազս	1094	Ցինկանս	1828	Ֆօվնս	1700	Բոլս	510	Վոլս	1289
Զիրակս	2729	Ցլամենկս	849	Լէս	1053	Բիտարս	2229	Վոլթարնս	2396
Միսէրս	1831	Ցրանչիսքոս	4532	Լէքսանդս	2272	Բինատս	1663	Տէլաս	1850
Գիս	2697	Ցաքիլէս	3069	Լիվսրնս	1643	Բոլլս	1313	Ֆէրս	1200
Դորրատս	4235	Ցիդոնս	1243	Լորէնցս	3191	Բոմէս	1789		

Գոթնս շոգենաւը, նաւապետ Հորտրատ, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասած պարպած և Օտեսա ուղեւորած է:

Հորատիս շոգենաւը, նաւապետ Գրօֆթ, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասած է:

Ուրպինս շոգենաւը, նաւապետ Գրը, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հալ ուղղակի Պոլիս գալու համար:

Դիմել առ գործակալն Ֆ. ՀԻԼՄ ԷՆԴԻԶՕՅ
Գալաթա 23—24. Ցնչիրլի Մեքէմի խան Հ. 2 Յ

Navigation à Vapeur et de Commerce

ԳՈՒՄԱՍԱՅԻՆ ՇՈՓՈՆԱՅԱՑՈՒ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Նաւարարութեան Երթեւեկութիւններ

Յուլիս
Գշ. 16/29 Սեվաստոպոլ ժամը 10ին առաւօտ. Տարտանել, Միտիլի, Իզմիր, Փիրէ, Թարապոլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4/5 իրիկուն:
Հշ. 18/1 Սուխում ժամը 10ին առաւօտ.
Երբ 20/3 Մէթիլիս, Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին առաւօտ. Սուխում ժամը 2ին իրիկուն.

ՅՈՒՆԻՍ. ԼԻՎԼԱՆԴ ԵՒ ԸՆԿ. ՇՈՓՈՆԱՅԱՑՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի եւ Արեւելքը միջեւ բանող տող

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վիրդորիան	10500	Ցլամիա	3500
Ամերիկան	10500	Ցիրրիքիք	3800
Բէսդրիան	10500	Արրիզան	3000
Լանքաստրիան	9000	Այմէրիան	3500
Ցիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Ֆոլօսֆիան	8000	Անէկիան	2500
Ֆորֆիան	8000	Անտոլուզիան	2500
Գասրոնիան	8000	Ցլուտրիան	2500
Հիրոֆիտեան	8000	Լէսսիան	2000
Ցալլիրնիան	3700	Մինէս	900
Վասսիրեան	3700	Գրօրդս	800
Ցլասինիան	3700	Լիսաս	90
Եսպանիան	3500		

Ամբարտաւան ոչ մեկնելի Գ. Ֆ. Ֆրանսիոյ մարդասիրական Ընկերութիւնը կամ Գարանտիոյ մարդասիրական Ընկերութիւնը [illegible] 24 ժամ [illegible]:

Աւելի տեղեկութիւնները համար դիմել
ԷՆՏՐՈ ԼԱՆԴԻՍ
Գալաթիա, Լոբոֆէն [illegible]
600

ԿՈՒՆԱՐԴ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՓԵՆԱՅԱՑՈՒ

Որ ամիսը երկու անգամ կը բանի Լիվերբուլի եւ Արեւելքի միջեւ.

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Լիվերնիա	18900	Գրիմանիա	1008
Մաուրանիա	18900	Գանգարոնիա	6641
Լուսիտանիա	12950	Գէլտիա	3999
Գամբանիա	12950	Գալիա	2848
Գալիֆորնիա	8845	Թէքսա	2698
Ամերիկա	8128	Գիլբրիա	2698
Իբերնիա	8120	Սամարիա	2698
Ալբանիա	7392	Ալբերտ	1981
Ուրանիա	7869	Շերպուրգի	1641

Դիմել առ
ՅՈՒՆԻՍ և ՍՊԷՆՍ
Joly et Spence
Մէյսանէրի խան, Թիւ. 6 7 8 Գալաթա [illegible]

ՄՈՍ

ՇՈՓԵՆԱՅԱՑՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի, Գլասգոյի, Միջերկրականի և Սեւ Ծովի միջեւ բանող տոգենաւ.

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Բամսեգ	3000	Թիսա	2000
Ինսիա	3000	Նէրթիս	2400
Թէլպոր	3000	Սայրիս	2350
Գեսնորուս	3000	Գերա	2250
Ֆարոս	3000	Ցինկս	2000
Սամանի	3000	Գասարնի	1500
Մարիսնիս	2500	Գիւլէս	1500

Դիմել առ Գ. Վ. ՈՒԻԼՍՈՆ և ԸՆԿ.
Գալաթա Խան
ՀԱՅՐՄՍ ԲՐՈՍ և ԸՆԿ.
Լեւ [illegible]

Աւրսնասէր ՀԱՐԵՆ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ,,ի (156)

ՖՈՐԹՈՒՆԵՔ ՏԻՊ ՊՈՒԱՍԵՕՊ

ԿՏՐՈՒԱԾ ՁԵՌՔԸ

ԱՆՄԵՌՈՒԿՆԵՐՈՒ ՓՈՒՆՋԸ

Ե

—Օ՜հ, սիրելիս, կրնաք վստահ բլլալ իմ վրայ: Հիմակուընէ չեմ կրնար կռահել թէ ինչ հեռեւանքներ պիտի ունենայ իմ ներկայացումս այդ կնոջ: Բայց ի՛նչ որ ալ պատահի, կատարեալ համաձայնութեամբ մը պիտի գործենք: Առանց ձեզի խորհուրդ հարցնելու բան մը չպիտի ընեմ:

—Այդ կինը ռուսերէն գիտէ՞:

—Կ'ըսէ թէ անտեղեակ է այդ լեզուին, բայց ես չեմ հաւատար անոր խօսքին: Նոյն իսկ կը կարծեմ թէ չատ լաւ գիտէ: Աւելորդ է ըսել թէ մեր ազգային լեզուն չպիտի գործածեմ, անոր ներկայութեանը գաղտնի խօսքեր ընելու համար ձեզի:

—Մ՜հ, ըսաւ Պորիսոֆ, աւասիկ կին մը որ մեր աջակողմէն ներս կը մտնէ... չորրորդ օթեակին մէջ, մեր վերեւ դըտնուող օթեակին հաշուելով... իրաւ որ գեղեցիկ կին մըն է:

—Նոյն ինքն է, սիրելիս, մրմնջեց Մուրիթին: Ուր որ ալ գտնուի, այդ կինը կը ճանչնամ իր աչքերէն:

—Իրողութիւնը սա է թէ հիանալի աչքեր են ատոնք: Կարծեմ թէ ատոնկ աչքեր չեմ տեսած բնաւ:

—Ըսել է այդ կնոջ հանդիպած չէք երբեք:

—Ոչ, սակայն որ մեծապէս կը զարմանէ զիս: Եթէ պէրլինի մըն է այս կինը, չեմ հաւատար թէ ի՛նչպէս կ'ըլլայ որ աչքս չէ զարկած... եւ մէկուն կողմէ ալ մատնանիշ չէ եղած:

—Սիրելիս, քիչ մը առաջ ձեզի ըսի թէ մերթ ընդ մերթ Բարիզ կուգամ... եւ հոս գտնուած միջոցին ինքզինքը չատ չէր ցուցներ: Հիմա կարեւորը սա է որ թատրոն եկած է ու առանձին կը գտնուի:

—Բոլորովին մենակ, նոյն իսկ բարեկամուհի մը չունի իր հետ:

—Կարծեմ թէ բնաւ բարեկամուհի չունի: Մեղիր է դիտնալ որ թատերասրահին մէջէն բարեկամ մը չպիտի բուսնի յանկարծ: Պիտի ջանամ ատոր առաջքը առնել... Նախ բարեւելով:

—Դժբախտաբար մեր կողմը չի նայիր:

—Կրնամ երթալ եւ օթեակին դուռը ափ առնել, բայց չատ աչքի պիտի զարնէ: Կը նախընտրեմ սպասել, մինչեւ որ տեսնէ զիս:

—Արտակարգ յարաւորութեամբ կը դիտէ նուագախումբի թիկնաթոռները. կարծես թէ մէկը ճանչցաւ հոն: Տեսէք իր դիտակը յառած է մուտքի երբանցքին վրայ... մեր ձախակողմը. սակայն անոնչան դէմքեր միայն կը տեսնեմ այդ կողմը:

—Ձեզի համար այնպէս, բայց ոչ իրեն համար: Ա՜հ, դադրեցաւ դիտելէ: Տեսէք, իր բուլանդակ չքեղութեան մէջ կը դրաւնուի:

Նորեկ կինը հիմա կը նշմարուէր օթեակի յառաջամասին մէջ, եւ իր շրջապատն գեղեցկութիւնը ամէնուն նայուածքները իրեն կը ձգէր:

Մաքսիմ նուագախումբի թիկնաթոռներուն մէջ կորսուած տակաւին չէր նշմարած այդ կինը:

Մաքսիմ այն ատեն ճանչցաւ օթեակին մէջ երեւցող կինը, երբ այս վերջինը վար դրած էր դիտակը, որ դէմքին վերի մասը կը ծածկէր:

—Անիկա է, մրմնջեց. Տիկին Սէրժան հո՛ս, իմ ապարանջանս գողցողը: Ա՜հ, չատ զարմանալի է: Ի՛նչ, ինծի ըրած խաղէն յետոյ կը համարձակի Օրերայի ներկայացման գալ եւ առանձնակարգ օթեակ մը բռնելու: Իսկ ես ամիսէ մը ի վեր ամէն կողմ կը փնտռեմ զայն, առանց կարենալ հանդիպելու: Անտարակոյս Բարիզէն մեկնած ու նոր դարձած բլլալու է, այն յոյսով թէ իր վրայ չեմ խորհիր ալ եւս: Միայն թէ իր հետ չէ բերած Քարաթեան արէնը: Իր երկիրը ձգած բլլալու է, անոր տեղ դնելով միեւնոյն տեսակէն անասուն մը: Այդ կինը կը կարծէ որ պիտի կրնայ իմ վրաս ինդալ անպատեհ կերպով: Կրա՛ղ, ատոր հակառակը պիտի ապացուցանեմ: Այդ ապարանջանին վրայ բուսական սգացի. բայց մտերդրոս դրամարկղին պատմութիւնը կայ. պիտի բռնադատեմ Տիկին Սէրժանը բացատրութիւններ տալու այդ գողութեան նկատմամբ: Իրաւ որ չատ լաւ նեղչնչուեր եմ այս իրիկուն, ճաշարանին մէջ, կոմսուհիին մէկ ուսուցիչը բռնելի, երբ Պորիսոֆի հետ մտերմօրէն կը ճաշէր, ու հիմա, Օրերայի մէջ, այս կինը կը գտնեմ որ քիթս խնդաց ու ապարանջանը գողցաւ ինէ:

Արդարեւ Մաքսիմ շնորհաւորութեան արժանի էր. բան մը ինկաւ միտքը:

—Հիմա խնդիր է գիտնալ թէ ատոնց ո՛րուն պէտք է հեռեւիմ, մրմնջեց Մաքսիմ: Կրո՛ղ, իմ ընտրութիւնս ջուր չի վերցներ: Ամէն պարագայի մէջ պիտի կրնամ կոմսուհիին իմացնել իր զինավարժութեան ուսուցչին մտերմական յարաբերութիւնները Պորիսոֆի հետ, ուստի պէտք չունիմ գիտնալու թէ այդ ֆարտիաքին ինչպէս պիտի անցնէ իր ատենը, ընկերակցութեամբ դնդապետին... մինչ եթէ ատիթը փախցնեմ Տիկին Սէրժանի մասին, թերեւս անգամ մըն ալ չներկայանայ, կ'ենթադրեմ որ այդ կինը դարձեալ իր բնակութիւնը չէ հաստատած Ժուֆրուա փողոցի համբաւաւոր տան մէջ. կրնայ բլլալ որ երկար ատեն հետապնդեմ, առանց յաջողիլու գտնել: Ամենէն ապահովը սա է թէ հիմա վեր կ'ելլեմ, անոր օթեակին դուռը բանալ կուսամ ու անմիջական բացատրութիւն մը կ'ուզենամ հետը:

Վայրկեանը նպաստաւոր էր: Երեք հարուածները կը լսուին երկրորդ արարոտածը սկսելու համար:

Մաքսիմ դուրս ելլելէ առաջ, վերջին ակնարկ մը ղեռեց օթեակին վրայ, եւ տեսարանները ամէնէն անակնկալին հանդիսատես եղաւ:

—Գնդապետ Պորիսոֆի ու իր ընկերը երկուքն ալ ոտքի վրայ, կը պատրաստուէին իրենց տեղէն մեկնելու, ու Տիկին Սէրժան կը ժպտէր անոնց:

Մաքսիմ նախ կարծեց թէ կը խաբուէր, բայց այն պահուն երբ երկու օտարականները կ'անցնէին օթեակին առջեւէն, չատ որոշապէս տեսաւ որ հոն գտնուող կինը կը բարեւէին, փախադարձ բարեւի մը արժանանալով այս վերջինին կողմէ:

—Կը ճանչնան եղեր, մրմնջեց: Ու չփոթեցան՝ կանգ առաւ:

Իրաւ որ անհասկնալի բան էր: կամաւորին դիմադրութեան ուսուցիչը ընդհանրապէս դիմացներ կ'ուզէր արկղիկին գողութեան հեղինակներուն մասին կնոջ հետ. առաջինակը հոն էր որ գողցուած արկղիկին տէրը երբեւ չէր գտնուեր գողերու բարկամարիներ: Ու այդ երկու անձերը, կատարեալ համերաշխութեամբ մը, Տիկին Սէրժանի օթեակը կը դիմէին:

—Թիւ մը առաջ կը զարմանայի անոնց միասին գտնուելուն վրայ, կը խորհէր Մաքսիմ: Հիմա ալ ուրիշ բան: Լրտես է ասիկա:

Ուրքան կը խորհէր այնքան հրեշային կը թուէր այդ ընկերակցութիւնը:

Գաղտնիքներ, անյատակ անդունդներ վտանգաւոր կեղծիքներ, մեղապարտ միութիւններ կ'ընդունէր:

Մտովի կը հարցնէր թէ բոլոր այդ անձերը միացած էին ի վնաս իրենց եւ գաղտնի քարոզչի խաղալու անչափ կատարելութիւն մը:

Նոյն իսկ տիկին Նալթալի մասնակցութեանց վրայ կը սկսէր կասկածել, այդ կոմսուհիին, որ ամէն բան դիտէր եւ մթին գործեր վարել կը սիրէր:

(Շարունակելի)